

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Hoofdstuk 1 Zwolle van nu en morgen	3
Hoofdstuk 2 Financieel perspectief.....	8
Hoofdstuk 3 Investeringsagenda strategische opgaven	12
Hoofdstuk 4 Andere investeringen.....	31
Bijlage 1 Investeringsoverzichten	49
Bijlage 2 Financiële samenvatting sociaal domein	52

Hoofdstuk 1 Zwolle van nu en morgen

Het Zwolle van nu en morgen

Werken aan het Zwolle van morgen. Dat is het motto van de Perspectiefnota 2018-2021. Hierin beschrijven wij hoe wij willen bouwen aan de toekomst van de stad en regio. Door de groei te gebruiken om de kwaliteit van de stad te vergroten. Door een sprong in stedelijkheid te maken met behoud van de bijzondere eigenschappen van Zwolle. Door gericht te investeren in strategische thema's die van belang zijn voor het Zwolle van morgen. In deze perspectiefnota werken we daartoe de lijnen uit de voorjaarsbrief verder uit en vullen we voor de eerste jaren de investeringen concreet in.

Het perspectief van Zwolle voor de komende jaren is groei. Dat perspectief hebben we in de voorjaarsbrief verbonden met de ambities uit de vier agenda's uit het coalitieakkoord en een aantal strategische opgaven. We willen nu verdere stappen zetten om de toekomstbestendigheid van de stad te vergroten. Door te investeren in het sociaal en menselijk kapitaal van de stad. In het woon- en leefklimaat. En te werken aan een energieneutrale, klimaatadaptieve en circulaire stad. Waarbij geldt dat werken aan het Zwolle van morgen betekent investeren in het Zwolle van nu. En we hebben ook de mogelijkheden om te investeren. Na jaren van krapte, bezuinigingen en behoedzaam financieel beleid, waarin we toch telkens de ruimte voor investeringen hebben gevonden, constateren we dat de financiële positie zich sterk heeft verbeterd. Incidenteel beschikken wij over een begrotingsruimte van € 33 mln. en structureel over € 11 mln., inclusief de toevoeging van de buffer sociaal domein aan de algemene middelen. Dat schept ruimte om te bouwen aan een toekomstbestendige stad.

Wij werken aan een toekomstbestendige stad. De lange termijn ontwikkelingen brengen nu kansen en uitdagingen met zich mee. Die vertalen we in deze PPN in concrete investeringen. Daarbij beperken we ons veelal tot investeringen in 2018 en 2019. Dat doen we niet omdat we denken dat we onze ambities in twee jaar denken te kunnen bereiken. We hebben de strategische thema's juist geformuleerd omdat het hier onderwerpen betreft waar we langjarig aan zullen moeten werken. En de ambities zijn bedoeld voor de lange termijn. Tegelijkertijd gaan ontwikkelingen snel en is het in veel gevallen lastig om nu al te bepalen waar we vanaf 2020 precies in moeten investeren. Door niet alles voor de komende jaren vast te leggen, zijn we adaptiever en kunnen zo makkelijker inspelen op nieuwe ontwikkelingen binnen de thema's. Daarom houden we ook ruimte in ons financiële perspectief. Zowel incidenteel als structureel. Voor toekomstige investeringen, maar ook vanwege de onzekerheden die binnen het sociaal domein aanwezig zijn.

De gemeente is niet de enige organisatie die investeert in Zwolle. Veel mensen, bedrijven en organisaties werken aan een toekomstbestendige stad en regio. En daarbij zoeken partijen elkaar op. Juist die samenwerking vormt de kracht van Zwolle en de regio. Wij willen deze kracht gebruiken. Dus we kijken naar waar de energie en dynamiek zit in de stad en sluiten daarbij aan. Of we geven juist de kaders aan en proberen partijen uit te dagen samen met ons te investeren. De rol van de gemeente verschilt daarom per onderwerp en in de uitwerking van de verschillende investeringen gaan we daar verder op in. De door ons benoemde strategische thema's zijn niet uniek voor Zwolle. Zo presenteerden gemeenten, provincies en waterschappen een investeringsagenda voor de kabinetsformatie waarin energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie centraal staan. Wij hebben deze opgaven in de voorjaarsbrief benoemd als cruciaal voor de toekomstige ontwikkeling van Zwolle. De investeringsagenda van Zwolle sluit daarmee naadloos aan bij de nationale agenda. Dat vergroot ook de mogelijkheden om samen te werken en waar mogelijk aan te sluiten bij en gebruik te maken van landelijke en provinciale investeringen. Ook onderwerpen als transformatie in het sociaal domein, woningmarkt, wonen en zorg, inclusieve arbeidsmarkt en armoede en schuldhulpverlening komen terug op de landelijke agenda.

In deze PPN gaan we verder in op de strategische thema's die we in de voorjaarsbrief hebben benoemd. We investeren daarnaast in andere zaken die van belang zijn om vorm te geven aan de groei van de stad. De richting van de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Zwolle in de komende jaren leggen we vast in de omgevingsvisie. Rond de zomer ontvangt de raad de omgevingsvisie 1.0. Wat in ieder geval nodig is, is de bouw van nieuwe woningen. Daarom stellen we geld beschikbaar voor de uitvoering van de woonagenda en investeren we in het begeleiden van de transformatie van delen van Oosterenk van kantoren naar woningen. Ook investeren we in onze capaciteit om mee te werken aan het toenemende aantal ruimtelijke initiatieven. De groei van de stad heeft ook gevolgen voor ander voorzieningen. Zo zien wij de druk op de kunstgrasvelden toenemen en stellen daarom geld beschikbaar voor de aanleg van drie nieuwe velden. De komende maanden kijken wij nog naar de onderwijshuisvesting en welke investeringen dit nog met zich mee kan brengen. Het werken aan de groei van Zwolle valt samen met een transitie binnen het fysieke domein. Deze wordt vormgegeven via de omgevingswet. Dit is een ingrijpende stelselherziening waarvan de invoering de komende jaren een forse investering vereist. Tegelijkertijd past de wet bij de beweging die wij als stad en organisatie aan het maken zijn. Met ruimte voor initiatiefnemers, belanghebbenden en de gemeente.

De groei van Zwolle heeft gevolgen voor de positie van de stad in relatie tot de omgeving. Dat zien we als eerste in de regio. Stad en regio hebben elkaar nodig. Daarbij past het bij de positie van een stad als Zwolle om waar nodig het voortouw te nemen in ontwikkelingen. De regio Zwolle geldt daarbij in de rest van land ook als voorbeeld voor succesvolle regionale samenwerking. We willen deze samenwerking de komende jaren verder uitbouwen. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van de uitkomsten van het onderzoek de Kracht van Oost-Nederland. Dat onderzoek laat ook zien dat de positie van Zwolle in het land

aan het veranderen is. Tot één van de belangrijkste economische centra buiten de Randstad. De kansen die dit biedt, willen we de komende jaren verzilveren. Daar zijn de investeringen uit deze perspectiefnota op gericht. Het betekent ook dat de gemeentelijke organisatie een stap moet maken. We willen het strategisch vermogen van de organisatie vergroten om zo beter in te kunnen spelen op ontwikkelingen en initiatieven in stad, regio en land. Gezien alle ontwikkelingen bevinden we ons op een soort scharnierpunt. Om hier goed op in te kunnen spelen, investeren we de komende jaren in de gemeentelijke organisatie.

Sociaal maatschappelijke ontwikkelingen

Zwolle is een sociale en inclusieve stad. Die stad willen we blijven, ook met 140.000 inwoners. In het raadsdebat over de voorjaarsbrief was veel aandacht voor sociale thema's als armoede, zorg, welzijn en werk. Dat sluit aan bij de strategische sociale agenda die wij op dit moment samen met onze partners vormgeven. Daar zien wij in ieder geval drie grote thema's:

- Naar een inclusieve arbeidsmarkt: een goede aansluiting tussen opleiding en arbeidsaanbod in de veranderende arbeidsmarkt vraagt om een gerichte aanpak waarbij wordt geïnvesteerd in mensen. Met speciale aandacht voor lager opgeleide werknemers die extra kwetsbaar zijn omdat zij niet kunnen voldoen aan de toenemende eisen van werkgevers of omdat hun banen verdwijnen of veranderen door robotisering. Dit onderwerp werken wij verderop uit in de human capital agenda.
- Langer thuis wonen: Ouderen en mensen met die ondersteuning nodig hebben wonen steeds vaker thuis. Dit vraagt om een gedifferentieerd woningaanbod met voldoende passende en betaalbare woningen. Daarnaast ontstaat een toenemende behoefte aan nieuwe vormen van ondersteuning en begeleiding in de eigen leefomgeving die aansluiten bij de wensen en behoeften van inwoners.
- Tweedeling in leefstijlen: het gaat hierbij zowel om maatschappelijke tweedeling als om tweedeling in economische zin door onder meer robotisering en digitalisering van werk. Hoe die tweedeling in Zwolle zich precies ontwikkelt brengen we de komende periode beter in kaart. Het Trendbureau Overijssel is op dit moment eveneens bezig met een studie naar groter wordende tegenstellingen in de samenleving en het de ongelijkheid in perspectief van mensen.

Bij het werken aan een sociale stad waarin iedereen naar vermogen mee kan doen en meedoet, ligt de komende jaren het accent op de uitvoering van de transformatieagenda. We zien dat er grote stappen worden gezet in de transformatie. Doordat meer vanuit mogelijkheden wordt gedacht, bereiken we meer voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Ook hebben we beter inzicht in welke maatregelen het meest doeltreffend zijn om de gewenste effecten te realiseren en hebben we inmiddels belangrijke tussendoelen bereikt binnen de verschillende transformatiethema's. De meest voor de hand liggende acties, zoals het vaststellen en uitdragen van onze visie en het goed uitlijnen van de werkzaamheden van het SWT, hebben we al gerealiseerd. Acties waar het nu om gaat zijn erop gericht om nog meer te bereiken door samen met cliëntenvertegenwoordigers en aanbieders bij te sturen en nieuwe aanpakken te realiseren. Onze overtuiging is dat we juist door niet alles vooraf dicht te timmeren maar ruimte te geven aan betrokken in de stad veel kunnen bereiken. Binnen de vijf thema's uit de transformatieagenda hebben we kansrijke activiteiten uitgewerkt waarmee we de doelstellingen van de transformatie voor de lange termijn zo goed mogelijk verwachten te bereiken. Hieronder kort de belangrijkste beoogde resultaten en aanpak per thema. Deze worden later in de PPN verder uitgewerkt.

Thema 1: Samenkracht van mensen

Door te investeren in preventieve voorzieningen en laagdrempelige algemene voorzieningen in de wijk worden effectieve en voordelige ondersteuningsvormen geboden. Daardoor is minder inzet van duurdere vormen van dagbesteding en diensten in en aan huis (diah) nodig, wat in 2019 een besparing zal opleveren. Dit thema werken we uit in 4 verschillende thema's: alternatieve vormen van dagbesteding (18+), preventie armoede en schuldenproblematiek, versterken preventie jeugd en maatschappelijke participatie van inwoners die langdurig inkomensondersteuning ontvangen.

Thema 2: Integrale (gezins)aanpak

Binnen dit thema wordt ingezet op verschillende activiteiten die de eigen regie van inwoners en passende, integrale ondersteuning bevorderen. Daartoe zetten we onder meer in op resultaatgerichte contractering voor jeugdhulp en diah, waarbij aanbieders worden betaald naar de effecten die hun ondersteuning oplevert. Daarnaast bevorderen we het ontwikkelen van vernieuwende vormen van ondersteuning door aanbieders, onder meer voor jongeren, optimaliseren we het gebruik van ondersteuningsplannen en zorgen we voor betere monitoring van de inzet van aanbieders en andere betrokkenen. Al deze acties zijn nodig om de vraag naar dure specialistische ondersteuning om te buigen, wat in 2019 een besparing kan opleveren.

Thema 3: Passend wonen met zorg

Doel van dit thema is dat iedere inwoner die dat nodig heeft passend kan wonen met eventuele zorg en ondersteuning. Dat betekent dat inwoners zo lang mogelijk en weer zo snel mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Dit bevordert de zelfredzaamheid van inwoners en vermindert de inzet van dure intramurale woonvoorzieningen. Om dit te realiseren werken we de komende jaren met zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, woningcorporaties, zorgverzekeraars en de doelgroep zelf aan een drietal uitwerkingslijnen: geschikte woningen, vitale netwerken en toegankelijke wijken.

Thema 4: Samenhang en samenwerking in de toegang

We willen dat kinderen en ouders een sneller en beter passend antwoord op hun ondersteuningsvraag krijgen door het verbinden van sociaal wijkteam, huisartsen en gespecialiseerde jeugdhulp (jeugd GGZ). Dat doen we door bij de huisartsenpraktijken een jeugd- en gezinswerker, ondersteund door een GZ psycholoog, uit het sociaal wijkteam te positioneren. Zo wordt bij de toegang gezorgd dat de best passende ondersteuning wordt ingezet voor jeugdigen en gezinnen. Dit zal naar verwachting in 2020 een aanzienlijke besparing op dure jeugdhulp opleveren.

Thema 5: (Arbeids)participatie en bijstand

We willen een inclusieve arbeidsmarkt realiseren waarbij zoveel mogelijk Zwollenaren werken in zo regulier mogelijk werk. Kandidaten die kunnen participeren leveren een bijdrage naar vermogen. Doelstelling is om 350 kandidaten per jaar te laten uitstromen naar betaald werk, waardoor de uitkeringslasten met een substantieel percentage zullen verminderen. Om deze doelstelling in 2020 te behalen is het van belang om te anticiperen op een veranderende arbeidsmarkt en dit samen met partners in de stad en regio (werkgevers, onderwijs, werknemers) te doen. Daarom ondersteunen we werkgevers om hun rol hierin te vervullen en ontwikkelen we een aanpak om kandidaten arbeidsfit te krijgen en te houden. Om binnen het participatiebudget voldoende middelen beschikbaar te houden om mensen te begeleiden naar betaald werken investeren we de komende jaren structureel om eerdere bezuinigingen op dit budget te compenseren.

Waar mogelijk proberen wij de activiteiten zo vorm te geven dat deze uit bestaande budgetten betaald kunnen worden en samen met andere partijen worden opgepakt. Voorbeelden hiervan zijn de activiteiten om te komen tot resultaatgerichte contractering voor Wmo en Jeugdhulp en het onderzoeken van de specifieke ondersteuningsbehoefte van jongeren van 16 tot 27 jaar. Voor een deel van de activiteiten die wij voorstellen bij de transitiethema's zijn wel extra investeringen nodig. Zo kunnen we de noodzakelijke transitiebeweging op gang brengen en extra inzetten op preventie.

Verderop in de perspectiefnota staat een aantal voorstellen om in de komende jaren extra te investeren in preventie en zelfredzaamheid om daarmee op langere termijn de vraag naar meer specialistische ondersteuning sterk te verminderen. Vooral nog zijn voorstellen voor 2018 en 2019 opgenomen. Voorstel is om bij de perspectiefnota 2020 - 2023 opnieuw de balans op te maken in hoeverre de transitiedoelstellingen dan zijn bereikt en of de bezuinigingen door minder behoefte aan geïndiceerde ondersteuning al worden gerealiseerd. Eventueel kan dan worden besloten om op onderdelen nog enkele jaren extra te investeren om de gewenste veranderingen duurzaam tot stand te brengen.

De hierboven genoemde investeringen in transitie zijn erop gericht om op termijn binnen de rijksbudgetten te komen. De besparing zal met name worden gerealiseerd door een afname van de inzet in gespecialiseerde ondersteuning (jeugdhulp en Wmo). Waar nu nog sprake is van meer vraag dan voorzien, is de verwachting dat we met deze maatregelen op langere termijn aanzienlijke besparingen kunnen realiseren. Zelfs met afnemende rijksbudgetten verwachten we dat daardoor op termijn de kosten van ondersteuning én preventie uit het rijksbudget betaald kunnen worden. Omdat hiervoor een fundamentele verandering in de manier van werken op allerlei niveaus nodig is zal het nog wel enige jaren duren voordat de effecten hiervan ook in financiële zin volledig zichtbaar worden. Voorzichtigheidshalve bouwen wij binnen onze begroting een behoedzaamheidsmarge in voor het geval de opbrengsten van de transitie later komen of lager uitvallen.

Human capital en topwerklocaties: werk, werk, werk

Twee van de strategische opgaven die in de voorjaarsbrief zijn gepresenteerd hebben te maken met de ontwikkeling in de economie en de arbeidsmarkt. Dan gaat het om human capital en topwerklocaties. Daarom werken we deze opgave in nauwe samenhang uit. De human capital agenda raakt aan veel andere strategische opgaven en heeft ook weer duidelijke raakvlakken met de extra inzet op werkgelegenheid waar de raad onlangs over heeft gesproken. Zoals afgesproken stellen we een verkennersplan aan om het plan voor meer werkgelegenheid verder uit te werken.

De economie verandert snel onder invloed van drie factoren: technologisering, robotisering en flexibilisering van arbeid. Deze drie factoren hebben een significante invloed op de factor arbeid. Technologisering maakt snelle, hoogwaardige innovaties mogelijk en zorgt voor onvoorspelbaarheid op de arbeidsmarkt. Vooral laag- en middelbaar opgeleide vakwerkers zijn kwetsbaar op de veranderende arbeidsmarkt. Flexibilisering van arbeid leidt tot intersectorale mobiliteit: werknemers krijgen contracten bij verschillende werkgevers, ook in aanpalende sectoren, waar hun vakvaardigheden echter vaak (net) niet toereikend zijn. Deze intersectorale mobiliteit vraagt om het voortdurend op peil houden van vakvaardigheden door om- en her- dan wel bijscholing, dit wordt een 'Leven Lang Leren' (LLL) genoemd. Voltuiging van de initiële opleiding is niet langer voldoende. Lager en middelbaar opgeleiden komen echter nog te moeizaam mee waar het gaat om LLL. Waar blijkt dat de hoogopgeleide zich wel regelmatig laat scholen, laten laagopgeleiden zich nauwelijks bijscholen. Hierdoor dreigt een tweedeling tussen lager opgeleide vakwerkers en hoogopgeleide kenniswerkers. Met de human capital agenda willen wij:

- Grip krijgen op de dreigende tweedeling die ontstaat tussen hoogopgeleide kenniswerkers en lager opgeleide vakwerkers door aansluiting op 'centres of expertise', 'centra voor innovatief vakmanschap' en Techniek- en Zorgpact.
- Stimuleren van werk naar werk, van werkloosheid naar werk en van onderwijs naar werktrajecten. Deze drie lijnen vragen een voortdurende samenwerking van economie – onderwijs – arbeidsmarkt. We bouwen een interne en externe regionale netwerksamenwerking vanuit de driehoek economie – onderwijs – arbeidsmarkt.
- Verbindende rol spelen in het voortdurend op peil houden van vaardigheden die leiden tot hoogwaardig vakmanschap. Trajecten die een focus hebben op een LLL verbinden, stimuleren en faciliteren.

De komende jaren investeren we in een ambtelijk programmteam om de ingezette beweging naar duurzame verbinding economie, onderwijs en arbeidsmarkt samen met partners door te zetten. Hierbij is ook een reservering van middelen nodig om de lobby en subsidievererving vorm te geven. Daarnaast is werkkapitaal nodig om innovatieve projecten uit te voeren, veelal vanuit een publiek private samenwerking. Bij het realiseren van de doelen van de human capital agenda spelen de topwerklocaties een belangrijke rol. Topwerklocaties zijn hoogwaardige technologische broedplaatsen met een scherp innovatief profiel en grote aantrekkingskracht en uitstraling. Er komen topwerklocaties voor Kunststoftechnologie (PSP), Health (HIP) en Klimaat & Energie (Klimaatcampus). De topwerklocaties zijn de thuisbasis van gerenommeerde innovatieve en internationale bedrijven en veelbelovende startups. In een dynamische publiek-private leeromgeving worden mensen opgeleid voor de toekomstige regionale arbeidsmarkt. Het gaat daarbij om nieuwe competenties en nieuwe vormen van arbeid. Dat betekent zowel nieuwe werkgelegenheid voor hoger opgeleiden, als een positieve impuls (spin-off) voor de gehele arbeidspopulatie. De realisatie van topwerklocaties is een uitnodiging van de provincie Overijssel. Overijssel is voornemens aanzienlijke investeringen te doen in topwerklocaties en bereid hiervoor momenteel de uitgangspunten voor. PSP en HIP zijn daarbij zowel door provincie als gemeente al met name genoemd. De topwerklocaties worden ook gesteund door de Economic Board Regio Zwolle.

Energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie: naar een duurzaam Zwolle

In de voorjaarsbrief schetsten wij drie (mondiale) ontwikkelingen die veel invloed hebben op de toekomst en kansen en uitdagingen bieden. Het gaat ook om ontwikkelingen die voor een verandering zorgen in de (economische) structuur van stad en regio. Dan gaat het om de energietransitie, klimaat adaptatie en circulaire economie. De transitie die we op deze terreinen doormaken zijn noodzakelijk voor de toekomstbestendigheid van de stad. Ook de VNG, IPO en Unie van Waterschappen hebben deze drie thema's als speerpunten benoemd voor hun gezamenlijke inzet bij de kabinetsformatie. De drie thema's zullen de komende jaren hun doorwerking hebben op vele (beleids)terreinen. Hoe dat precies zal zijn, valt op dit moment nog niet te zeggen. Daarom gebruiken we de komende jaren om meer zicht te krijgen op de uitdagingen en kansen. Tegelijkertijd gebeurt op de genoemde onderwerpen op dit moment veel in de stad. Waar mogelijk willen we deze initiatieven faciliteren en waar nodig stimuleren. Hoewel de thema's verband houden met elkaar, zijn er ook verschillen. Bijvoorbeeld als het gaat om in welke fase de ontwikkeling zich bevindt en wat de rol van de gemeente is. Zo is Zwolle een voorloper als het gaat om klimaatadaptatie. Die rol willen we de komende jaren vasthouden en (economisch) verzilveren. Bijvoorbeeld via de eerder genoemde klimaatcampus. Waarbij de ambitie is dat Zwolle in 2050 klimaatbestendig is ingericht en daarmee zo veilig mogelijk voor overstromingen en aangepast aan extreem weer. Bij energietransitie sluiten we aan op de landelijk doelstelling van een energieneutrale steden in 2050. Dat vormt een grote opgave met veel uitdagingen en kansen. Positief is dat energietransitie volop in de belangstelling staat. Vele bedrijven, organisatie en inwoners in de stad zijn bezig te kijken of ze hun energiehuishouding anders, duurzamer, kunnen inrichten. Wij willen deze beweging ondersteunen waar het nodig is en waar mogelijk ons hieraan verbinden. Ook gaan we aan de slag met onze eigen energiehuishouding. Door te onderzoeken hoe we onze gebouwen kunnen verduurzamen en uiteindelijk onze eigen energie opwekken. We willen daarnaast bijdragen aan bewustwording rond dit onderwerp en inwoners en partijen in de stad handelingsperspectief bieden. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een energiekanenkaart. De overgang naar een circulaire economie bevindt zich nog in een beginfase en vindt vooral plaats in de onderstroom van de economie. Het komende jaar willen we gebruiken om te kijken wat vanuit de gemeente nodig is om deze transitie mogelijk te maken en in gang te houden. Daarbij richten we ons op het MKB, nieuwe werkgelegenheid (reshoring van arbeid) en het sluiten van kringlopen in (delen van) de stad. Uiteindelijk willen we naar een circulaire economie en circulaire stad. Waarbij voor ons geldt dat een circulaire stad, klimaatadaptief en energieneutraal is. En dat we door te investeren in deze ontwikkelingen, een economische impuls geven aan stad en regio en kansen scheppen voor de arbeidsmarkt.

Binnenstad en Spoorzone: centrumgebied

Het centrumgebied van Zwolle speelt een belangrijke rol bij de aantrekkelijkheid van de stad en bij de centrumfunctie van Zwolle in de regio en in Noordoost Nederland. Onder centrumgebied verstaan wij niet alleen de binnenstad, maar ook de aanloopstraten en de Spoorzone. Daarom investeren wij de komende jaren fors in dit gebied. Recentelijk heeft de raad gesproken over de strategische agenda voor de binnenstad. Om de ambities uit deze agenda waar te kunnen maken stellen wij structureel geld beschikbaar. Onder meer voor een binnenstadsmanager en voor cofinanciering van het ZwolleFonds. Wij investeren in een economische en culturele impuls voor de binnenstad en geven prioriteit aan het Broerenkwartier en de Grote Kerk. Voor wat betreft de Spoorzone leggen wij de raad voor de behandeling van deze PPN een ontwikkelperspectief voor waarin we onze nieuwe ambities voor de OV-knoop uitzetten. Dat verbinden we met de bredere gebiedsontwikkeling. Vanaf 2021 hebben wij ruimte in onze begroting opgenomen voor investeringen in de Spoorzone.

Uitwerking raadsdebat voorjaarsbrief

Uitwerking raadsdebat voorjaarsbrief

Tijdens het debat over de voorjaarsbrief heeft de raad aandacht gevraagd voor verschillende onderwerpen die in de brief minder of geen aandacht kregen. Bijvoorbeeld voor wijkwinkelcentra, dienstverlening aan ondernemers, mobiliteit, ontmoetingsplekken, aandacht voor jeugd. Een aantal van deze onderwerpen komt in deze PPN terug. Over sommige thema's komen aparte nota's naar de raad. Zoals over dienstverlening aan ondernemers participatie voor volwassenen. Op de ontwikkeling van onze wijkwinkelcentra gaan we in de nieuwe retailagenda, die rond de zomer naar de raad gaat, in. De perspectiefnota biedt geen overzicht van het gehele gemeentelijke beleid. Daarvoor is de begroting. Dan gaan we ook in op onderwerpen als dierenwelzijn. Bij het raadsdebat over de voorjaarsbrief zijn ook verschillende opmerkingen gemaakt dat de tekst erg algemeen was en weinig concreet. Deze PPN biedt die concreetheid wel. We hebben de lijnen uit de voorjaarsbrief uitgewerkt en ingevuld en daarbij hebben we de inbreng van de verschillende fracties meegenomen.

Hoofdstuk 2 Financieel perspectief

Zwolle staat er financieel goed voor. Na jaren van krapte en behoedzaam financieel beleid, waarin we toch telkens de ruimte voor investeringen hebben kunnen vinden, zien wij dat de financiële positie zich verder verbetert. Mede door het aantrekken van de economie, dat zich onder andere uit in een fors voordelig resultaat op de grondexploitaties, beschikken wij over een incidentele bestedingsruimte van € 33 mln.¹ De structurele begrotingsruimte bedraagt € 11 mln., inclusief de toevoeging van de buffer sociaal domein aan de algemene middelen.

Ook in tijden van voorspoed gaan wij behoedzaam om met de financiële middelen. De middelen zetten wij deels in om te investeren in het Zwolle van morgen, waaronder het oplossen van bestaande knelpunten. Maar wij houden ook een groot deel in reserve voor toekomstige ontwikkelingen of voor opvang van structurele risico's.

Wij zetten structurele middelen in waar dit nodig is of past bij de ontwikkeling van Zwolle. Bij de inzet van de incidentele middelen hebben wij in principe de grens gelegd bij investeringen tot en met 2019, omdat enerzijds veel investeringen in een opstartfase zitten en in 2018/2019 een evaluatiemoment wenselijk is om te beoordelen of de effecten van het beleid zich ook in de beoogde richting vertalen. Anderzijds wordt hiermee ruimte gelaten aan een nieuw college om haar afwegingen te maken. We houden vast aan het doorvoeren van het bezuinigingspakket van € 11 mln., zoals die begin 2015 is vastgesteld.

Uitzondering hierop is de bezuiniging op participatie. Deze bezuiniging heeft een belemmerende werking om voortvarend door te blijven gaan met de uitstroom bevorderende maatregelen op de bijstand.

Ondanks de positieve ontwikkelingen blijft alertheid nodig en houden we oog voor de onderdelen waar de risico's nadrukkelijk aanwezig zijn. Voor het opvangen van de risico's houden wij een degelijke weerstandsreserve aan. In het bijzonder is er aandacht voor de realiseerbaarheid van de geraamde transformatieopbrengsten in het sociaal domein in de vorm van een structurele behoedzaamheidsmarge.

Structureel perspectief

Het structureel financieel perspectief is geactualiseerd². In het perspectief is het voornemen opgenomen om de buffer voor het sociaal domein vanaf 2018 toe te voegen aan de algemene middelen. In de begroting 2017 en de vorige perspectiefnota hebben wij aangegeven bij de perspectiefnota 2018-2021 mede op basis van feitelijke ontwikkelingen een brede afweging te willen maken over het vervolg van de buffer. Wij constateren dat de gedecentraliseerde rijkstaken op het sociaal domein zich steeds meer ontwikkelen richting de reguliere begrotingssystematiek. Hiermee vervalt de noodzaak voor het aanhouden van de buffer. Hoewel er meer zicht ontstaat op de ontwikkeling van het sociaal domein is het niet zeker of de transformatieopgave, om een verschuiving te bewerkstelligen naar meer preventieve- en maatgerichte inzet, tot de verwachte opbrengsten zal leiden. Daarom houden wij een behoedzaamheidsmarge aan ingeval de verwachte transformatieopbrengsten lager uitvallen of later worden gerealiseerd. Door het opheffen van de buffer ontstaat weer een integrale benadering van alle begrotingsposten. De structurele begrotingsruimte komt hiermee in 2018 uit op € 7,4 mln. oplopend naar € 11 mln. in 2021. Wij doen voorstellen om de structurele begrotingsruimte in te zetten voor het oplossen van knelpunten, voor participatie, strategische opgaven en capaciteitsversterking. Na de bestedingsvoorstellen resteert een structurele begrotingsruimte van € 0,3 in 2018 oplopend naar € 1,5 mln. in 2021 die beschikbaar blijft voor toekomstige ontwikkelingen. De financiering van het integraal onderwijshuisvestingsplan en de ontwikkelingen omtrent de WRZV-sportthal wegen wij af binnen de resterende begrotingsruimte.

---

1 Na aftrek van circa € 5 mln. investeringen en knelpunten die via de berap worden verantwoord.

2 Peildatum maart 2017.

Structureel kader 2018-2021				
(bedragen x €1 mln.)	2018	2019	2020	2021
Uitkomsten bij Begroting 2017(excl. ruimte buffer sociaal domein,)	5,3	5,7	7,1	
1. Mutaties tov begroting 2017	-0,4	-0,4	-1,0	6,0
Actuele uitkomsten	4,9	5,3	6,1	6,0
2. Structurele ruimte buffer sociaal domein	2,5	3,7	5,0	5,0
Actuele uitkomsten , inclusief buffer sociaal domein	7,4	9,0	11,1	11,0
Ruimte reservering voor:				
3. Directe risico's (m.n. toename inflatie)	-0,5	-0,7	-0,9	-1,0
4. Behoedzaamheidsmarge transformatieopbrengsten sociaal domein	-1,0	-2,0	-2,5	-2,5
Bestedingsruimte	5,9	6,3	7,7	7,5
Bestedingsvoorstellen:				
5. Structureel oplossen voorlopig incidenteel gedekte knelpunten	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
6. Structurele inzet op participatie	-2,7	-2,8	-2,9	-2,6
7. Strategisch investeringsplan	-1,1	-1,3	-1,3	-1,9
8. Knelpunten bestaand beleid c.q. nieuw beleid	-1,3	-1,2	-1,1	-1,0
Resterende structurele bestedingsruimte	0,3	0,5	1,9	1,5
(afweging inzet voor WRZV en OHV binnen deze bestedingsruimte)				

Toelichting:

- Ad 1 De structurele begrotingsruimte is ten opzichte van de begroting 2017 met €1,1 mln. (van €7,1 naar €6,0 mln.) afgenomen, met name vanwege stijgende prijsinflatie.
- Ad 2 Het voorstel is de structurele buffer voor het sociaal domein vanaf 2018 toe te voegen aan de algemene middelen, omdat het uitgavenpatroon van de gedecentraliseerde rijkstaken op het sociaal domein zich steeds meer ontwikkelt als een regulier begrotingsonderdeel. Hiermee ontstaat weer een integrale benadering van alle begrotingsprogramma's.
- Ad 3 De inflatierisico's hebben vooral betrekking op de uitkomsten van de thans lopende cao-onderhandelingen. De prijsinflatie (1,4%) is in de bijgestelde uitkomsten meegenomen op basis van de eind maart 2017 gepresenteerde cijfers van het Centraal Planbureau. Vanaf 2018 worden de kleine subsidies weer met prijsinflatie aangepast.
- Ad 4 In het kader van de transformaties in het sociaal domein reserveren wij voorzichtigheidshalve structurele begrotingsruimte ingeval de geraamde transformatieopbrengsten niet in het verwachte tempo gehaald kunnen worden. Het risico zullen wij halfjaarlijks monitoren. Nemen de risico's af dan wordt de vrijval toegevoegd aan de algemene begrotingsruimte.
- Ad 5 In de afgelopen jaren zijn enkele min of meer structurele knelpunten incidenteel gedekt, zoals lager exploitatieresultaat op verhuurde panden en bouwleges. Door het aantrekken van de markt verwachten wij dat opbrengst uit bouwleges zich herstelt. Het structureel lager exploitatieresultaat op verhuurde panden is €460.000.
- Ad 6 De structurele inzet op participatie betreft het niet te beïnvloeden tekort op het subsidieresultaat (verschil rijkssubsidie en loonkosten/dienstverbanden) van de Sociale Werkvoorziening. De gemeente heeft geen invloed op de loonkosten. Door het structureel oplossen van dit tekort behouden wij bij participatie de ruimte om de huidige re-integratieactiviteiten uit te blijven voeren. Vanaf 2021 zal het tekort op het subsidieresultaat geleidelijk aan afnemen.
- Ad 7/8 De bestedingsvoorstellen met betrekking tot de strategische opgaven en knelpunten/nieuw beleid worden in de perspectiefnota nader toegelicht. In het strategisch investeringsplan is structurele ruimte (rente- en afschrijvingslasten) opgenomen voor nog nader te besluiten investeringen. De indicatieve investeringsruimte is ca. €20 mln. en betreft de Binnenstad (openbare ruimte en verlichting), Spoorzone en energietransitie.

Incidenteel perspectief

De incidentele bestedingsruimte wordt vooral bepaald door de beschikbare middelen in de reserve incidentele bestedingen, het stadsontwikkelfonds en de jaarlijkse resultaten uit de jaarrekening, grondexploitaties, beleidsrapportages en het benodigd weerstandsvermogen. De vrije ruimte in beide reserves bedraagt €13 mln. Door de voordelige jaarresultaten en een vrijval uit de weerstandsreserves ontstaat een totale incidentele bestedingsruimte van €33 mln., Bij het bepalen van de bestedingsruimte is rekening gehouden met een nadelig resultaat van €5 mln. uit de eerste beleidsrapportage over 2017. Het nadeel van de beleidsrapportage wordt overigens grotendeels veroorzaakt doordat in 2017 al uitgaven worden geraamd voor strategische opgaven en meerjarig incidentele knelpunten.

Het totale incidentele bestedingsvoorstel 2018-2021 omvat €22 mln., waarvan circa €5 mln. aan investeringen in het sociaal domein die uit de verwachte transformatieopbrengsten worden gefinancierd. Na aftrek van de bestedingsvoorstellen resteert circa €16 mln. aan incidentele bestedingsruimte die wij in reserve houden voor toekomstige ontwikkelingen, waaronder een eventuele vervolgvraag op de tot en met 2019 gefinancierde investeringen. Bij de afweging van de voorstellen zijn een aantal aanvragen 'on hold' gezet, omdat nog onvoldoende zicht is op de hoogte van de kosten. Voor de begroting 2018 reserveren wij hiervoor €3 mln., mocht blijken dat de middelen niet nodig zijn dan worden ze aan de reserve incidentele bestedingen toegevoegd.

Om ontwikkelingen van derden die bijdragen aan de gemeentelijke ambities te kunnen ondersteunen vullen wij het stadsontwikkelfonds aan tot €10 mln. De resterende incidentele bestedingsruimte voegen wij toe aan de reserve incidentele bestedingen.

Incidenteel kader		
		(bedragen x €1 mln.)
		2017 ev
Beschikbare incidentele bestedingsruimte		
Stadsontwikkelfonds		6,80
Reserve incidentele bestedingen	8,10	
Af: jaarschijf 2017 binnenstad	-0,60	
Af: 2 ^e fase sociale woningbouw (PPN 17-20)	-1,00	
		6,50
		13,30
Mutaties jaarrekening/berap ca.:		
1. Vrijval weerstandsreserves		2,10
2. Voordelig MPV resultaat		15,00
3. Voordelig rekeningresultaat 2016		7,80
4. Berapresultaat 2017-1		-5,10
		33,10
Beschikbare bestedingsruimte		
Investeringsvoorstellen:		
5. Strategisch investeringsplan (totaal)	14,33	
Waarvan deels dekking uit transformatieopbrengsten sociaal domein	-5,15	
Per saldo ten laste van bestedingsruimte		-9,18
6. (Meerjarig) incidentele knelpunten / nieuw beleid		-8,12
		15,80
Ruimte voor toekomstige bestedingen		
Reserveren resterende ruimte via:		
· Stadsontwikkelfonds		10,00
· Ruimte voor knelpunten begroting 2018		3,00
· Reserve incidentele bestedingen		2,80

Toelichting:

- Ad 1. De vrijval van €2,1 mln. betreft het surplus in het weerstandsvermogen voor vastgoed. Zie toelichting onder 'weerstandsvermogen'.
- Ad 2. Het MPV resultaat is toegevoegd aan de algemene concernreserve, maar kan worden ingezet als vrije bestedingsruimte.
- Ad 3. Het resultaat van de jaarrekening is €7,8 mln. voordelig. Het voordeel is voor ca. €4 mln. ontstaan vanwege verkoop aandelen Enexis.
- Ad 4. Het berapresultaat voor 2017 is €5,1 mln. nadelig. Het nadeel is echter grotendeels het gevolg van de voorstellen om te investeren in de strategische opgaven en overig nieuw beleid..
- Ad 5/6. De investeringsvoorstellen met betrekking tot de strategische opgaven en knelpunten/nieuw beleid worden in de perspectiefnota nader toegelicht. In totaal wordt ca. €22 mln. geïnvesteerd.

Bij of voorafgaand aan de begroting 2018 verwachten wij met nadere voorstellen te komen over onderhoudskosten Statenzaal, frictiekosten samenvoeging SMZ/HCO, verruiming budget initiatiefrijk Zwolle (met de onderdelen economie en sport en bewegen) en eventuele hogere kosten inzake bewindvoering.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene concernreserve (algemeen en vastgoed) en de tijdelijk ingesteld risicoreserve sociaal domein. Voor de drie afzonderlijke onderdelen geldt de afspraak dat de dekkinggraad van het weerstandsvermogen minimaal op 50% van het totaal aan gewogen risico's ligt. Maximaal ligt de grens op 100%.

De actuele situatie van de verschillende onderdelen is als volgt:

- **Vastgoed:**
De positieve ontwikkelingen in de grondexploitaties zien wij ook terug in het risicoprofiel van de exploitaties. De gewogen risico's liggen circa € 10 mln. lager dan vorig jaar en zijn berekend op € 7,6 mln. De weerstandsreserve voor vastgoed bedraagt € 12,1 mln. Op basis van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement is de maximale dekkinggraad 100%, dit betekent dat de weerstandsreserve verlaagd kan worden naar € 7,6 mln. Echter er zijn enkele ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op een aantal vastgoeddossiers, zoals de in voorbereiding zijnde omgevingsvisie in relatie tot de voorraad gronden, de ontwikkelingen met betrekking tot de regionale programmering van bedrijventerreinen en de (toekomstige) mogelijke ontwikkelscenario's van Voorsterpoort, die nog niet zijn te kwantificeren. Hierdoor achten wij het wenselijk voorlopig uit te gaan van een weerstandsreserve van minimum € 10 mln. voor het onderdeel vastgoed. (Zie ook besispunt en toelichting in de MPV 2017.) Het surplus van € 2,1 mln. in de weerstandsreserve voegen wij toe aan de incidentele bestedingsruimte.
- **Sociaal domein:**
De gewogen risico's in het sociaal domein zijn berekend op € 9,8 mln. In de risicoreserve sociaal domein is € 6,8 mln. beschikbaar. Derhalve een dekkinggraad van 69%. Op basis van de voortgang op de begroting 2017 wordt een nadeel geprognoseerd van € 2,5 mln. Hiermee daalt de dekkinggraad naar 44%. Bij de jaarrekening wordt het definitieve resultaat bepaald.
De risicoreserve sociaal domein is ingesteld om de eerste jaren de risico's in verband met de naar de gemeente gedecentraliseerde rijkstaken op het gebied van zorg, jeugd en participatie en de rijkskortingen op de Wmo op te kunnen vangen. Wij stellen voor vanaf 2018 de risicoreserve en de risico's in het sociaal domein – analoog aan de buffer sociaal domein – integraal onder de algemene middelen mee te nemen en de afdekking van de risico's via de algemene concernreserve te laten verlopen.
Naast de afdekking van de reguliere risico's in het sociaal domein reserveren wij vanaf 2018 voorzichtigheidshalve structurele begrotingsruimte/behoedzaamheidsmarge (€ 1,0 mln. in 2018 oplopend naar € 2,5 mln. vanaf 2020) ingeval de geraamde transformatieopbrengsten niet in het verwachte tempo gehaald worden.
- **Overige begrotingsposten:**
De gewogen risico's op de overige begrotingsposten zijn berekend op € 14,2 mln. In de algemene concernreserve is hiervoor € 10 mln. beschikbaar. Derhalve een dekkinggraad van 70%.

Na samenvoeging van de risicoreserve en risico's sociaal domein met de algemene concernreserve is er, exclusief vastgoed en rekening houdend met het geprognoseerde tekort over 2017 voor het sociaal domein, ruim € 14 mln. aan algemeen weerstandsvermogen beschikbaar. De risico's bedragen € 24 mln. waarmee de dekkinggraad na samenvoeging uitkomt op 60%.

In totaal beschikken wij over een weerstandsvermogen dat van voldoende omvang is om financiële nadelen op te vangen.

Hoofdstuk 3 Investeringsagenda strategische opgaven

Strategische sociale agenda

In hoofdstuk 1 van de PPN hebben we onze lange termijn ambitie geschetst: Een stad blijven waar iedereen naar vermogen mee kan doen en meedoet: een inclusieve stad. Om die ambitie te realiseren brengen we op dit moment de lange termijn ontwikkelingen en de opgaven die deze met zich meebrengen in kaart. We zien in ieder geval drie grote thema's voor een strategische sociale agenda. De eerste is de veranderende arbeidsmarkt en uitdaging deze zo inclusief mogelijk te laten zijn en te zorgen voor een goede aansluiting tussen opleiding en arbeidsaanbod. Het tweede thema is de trend dat meer ouderen en mensen die ondersteuning nodig hebben, langer thuis blijven wonen. Het laatste thema is de ontwikkeling dat in de samenleving een tweedeling in leefstijlen lijkt te ontstaan. Het gaat hierbij zowel om maatschappelijke tweedeling als om tweedeling in economische zin. De komende periode werken we deze thema's verder uit. Op kortere termijn ligt de nadruk op het uitvoeren en versnellen van de transformatieagenda. Daarop zijn de investeringen van de komende jaren dan ook gericht. Hieronder lichten wij deze investeringen verder toe. De doelen van de transformatieagenda dragen bij aan het realiseren van onze lange termijn ambitie.

Transformatieagenda sociaal domein – Arbeidsparticipatie en bijstand (thema 5)

ambitie

Al voor 2015 is een structureel tekort ontstaan op het subsidieresultaat (verschil rijkssubsidie en loonkosten) van de Sociale werkvoorziening Wezo. We hebben geen invloed op de omvang van de SW-salarissen. Recht op loon en passende begeleiding van deze groep zijn wettelijk vastgelegd. Dit knelpunt levert een structureel tekort op van € 1,7 mln. Het tekort op het SW-budget is echter direct van invloed op de beschikbaarheid van middelen om uitstroom uit de bijstand en toename van maatschappelijke participatie te realiseren (inclusieve arbeidsmarkt).

Tevens is in de afgelopen jaren ook het activiteitenbudget (onderdeel Participatiebudget) fors gekrompen. Van 2016 tot 2020 is sprake van een daling van 60%. Daardoor kunnen steeds minder activerings- en re-integratieactiviteiten worden uitgevoerd. Doordat de komende jaren bovendien het tekort op het subsidieresultaat van de Sociale Werkvoorziening verder stijgt met € 1 mln, wordt de ruimte om activeringsactiviteiten te ondernemen nog kleiner. Om de groter geworden groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen blijven ondersteunen naar werk en uit de uitkering is de financiële ruimte van € 1 mln nodig.

Door het alloceren van in totaal € 2,7 mln voor het tekort op het subsidieresultaat Sociale werkvoorziening wordt ruimte binnen het bestaande activiteitenbudget van het Participatiebudget in stand gehouden om meer mensen uit de uitkering aan de slag te helpen

doelen

1. Activerings- en re-integratieactiviteiten in stand houden
2. Realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt
3. Extra uitstroom van ca. 240 mensen in vier jaar

stappen op korte termijn

Realiseren nieuwe aanpak in de samenwerking tussen WRA en Wezo, waarbij de focus ligt op het faciliteren van werkgevers met arbeidsfitte kandidaten in het realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Agenda Arbeidsparticipatie en bijstand (bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structurele investeringen						
Participatie: nadelig subsidieresultaat WSW			2.700	2.800	2.900	2.600

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord

Transformatieagenda sociaal domein – Samenkracht van mensen (thema 1)

ambitie

We willen zo bereiken dat iedereen participeert naar vermogen en er meer inwoners maatschappelijk actief zijn in hun eigen woonomgeving.

doelen

1. Effectieve en voordelige ondersteuningsvormen in de wijk bieden door te investeren in preventieve en laagdrempelige algemene voorzieningen
2. Minder inzet van duurdere vormen van ondersteuning zoals dagbesteding en diah

stappen op korte termijn

1. Declaratiefonds

Naar aanleiding van Nibud-onderzoek heeft de gemeenteraad bij motie gevraagd om met voorstellen te komen voor een declaratiefonds of stadspas bij de behandeling van de voorjaarsbrief. De verwachting is dat als mensen met een laag inkomen zelf financiële mogelijkheden hebben om te participeren, dit een beroep op zwaardere ondersteuning vermindert. Invoering van een Declaratiefonds voor volwassenen blijkt de goedkoopste variant in de berekening uit het onderzoek. Hierover gaat een separaat raadsvoorstel als bijlage mee met de ppn stukken.

2. Maatschappelijke participatie

We willen bereiken dat 200 inwoners met een uitkering naar vermogen kunnen participeren en er meer inwoners maatschappelijk actief zijn in hun eigen woonomgeving. Naast de maatschappelijke waarde die het vergroten van de participatie van deze groep inwoners oplevert verwachten we dat dit ook een kostenbesparing oplevert, omdat de participanten eerder dan nu het geval is op de voor hen meest geschikte plaats komen en uiteindelijk uit de uitkeringssituatie komen.

3. Ondersteunen vrijwilligerswerk

Op jongere leeftijd je partner verliezen wordt in totaal een kleine 4 fte extra geïnvesteerd bij Zwolle Doet, Stichting Present en Hart voor Zwolle, voor de ondersteuning van vrijwilligers(organisaties), het coördineren van vrijwilligerswerk en de bemiddeling van vraag en aanbod. Daarnaast worden de mogelijkheden van de inzet van Gift City via Right to Challenge opgepakt (vanuit beschikbare innovatiemiddelen Sociaal Domein 2017).

4. Steun na partnerverlies

Op jonge leeftijd je partner verliezen heeft een enorme impact op je leven en je werk. Er moet van alles worden geregeld waar je liever nooit verstand van had gehad. Administratief, financieel, juridisch, fiscaal, medisch, psychisch enz. En wat te denken van de enorme verantwoordelijkheid en de zorg voor (eventueel aanwezige) kinderen. In een door het Ministerie van VWS bekostigde pilot is onder andere ervaring opgedaan met ondersteuning van jonge nabestaanden. Hiervoor zijn getrainde vrijwilligers ingezet na een eerste persoonlijk contact met een professional van WIJZ. Tijdens dit contact is ook aandacht voor mogelijke re-integratie. Op basis van een evaluatie van de pilot willen we de raad voorstellen een vervolg aan de pilot te geven

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Samenkracht van mensen						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Declaratiefonds		250	250			
Dekking uit programmabudget inkomen		- 250	- 250			
Maatschappelijke participatie		129	220	220		
Ondersteuning vrijwilligers		150	250	250		
Steun na partnerverlies		45	45	45		

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord

Transformatieagenda sociaal domein – Inzet kwetsbare jongeren (thema 2)

ambitie

Vanaf 18 jaar zijn jongeren wettelijk volwassen. In de praktijk is de levensfase van 16 tot 27 jaar cruciaal om de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van kwetsbare jongeren te bevorderen. Door integraal te kijken naar hun mogelijkheden op gebied van scholing, werk, huisvesting en ondersteuning kunnen we kwetsbare jongeren goed op weg helpen in hun volwassen leven en voorkomen we zwaardere problematiek.

doelen

1. Versterken zelfredzaamheid van kwetsbare jongeren.
2. Voorkomen van schulden en daarmee samenhangende problematiek.

stappen op korte termijn

1. Verlengde pleegzorg: we willen de mogelijkheden voor verlengde pleegzorg boven 18 jaar uitbreiden, zodat jongeren makkelijker na hun 18de bij hun pleegouders kunnen blijven totdat zij er aan toe zijn om zelfstandig te gaan wonen. Ook tussenvormen, waarbij pleegouders een coachende rol houden bij pleegkinderen die beginnen met zelfstandig wonen, worden hiermee mogelijk. Dit is een relatief eenvoudige voorziening die zorgt voor een geleidelijke overgang naar zelfstandigheid. Doordat deze jongeren vaak al veel mee hebben gemaakt is een harde grens van 18 jaar onwenselijk. Verlengde pleegzorg veel effectiever kan zijn dan duurdere specialistische vormen van ondersteuning.
2. Aanvullende inkomensvoorziening 18-21 jaar: De reguliere Participatiewetuitkering voor de leeftijdsgroep 18-21 is niet toereikend om zelfstandig van te kunnen leven. Gemeenten hebben beleidsvrijheid om via bijzondere bijstand een aanvulling hierop te verstrekken. Voor kwetsbare jongeren, die vaak zonder steun van hun ouders een zelfstandig leven opbouwen, is de huidige aanvulling te laag om basisuitgaven aan huur, voeding, kleding en zorgverzekering te kunnen betalen. Door de aanvulling te verhogen tot studentenniveau stellen we deze jongeren in staat daadwerkelijk een zelfstandig leven op te bouwen en voorkomen we dat deze kwetsbare jongeren in een schuldensituatie terecht komen of zelfs gaan zwerven.

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Inzet kwetsbare jongeren						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		100	250	250		

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord

Transformatieagenda sociaal domein – Monitoring, toezicht en handhaving (thema 2)

ambitie

Bij alle veranderingen die we binnen de transformatie tot stand brengen is van groot belang om scherp in de gaten te houden wat de effecten hiervan zijn en waar nodig bij te sturen. Eén van de onderdelen van de transformatie is de omslag naar resultaatgericht werken. Dit vraagt een nadere uitwerking van welke kwaliteit in zorg en ondersteuning moet worden geleverd om onze doelstellingen voor Wmo, Jeugd en Participatie te verwezenlijken. Dit willen we in 2017 verder uitwerken om bij de lopende contracteringstrajecten nog duidelijker aan de voorkant aan te kunnen geven welke kwaliteit we van (zorg)aanbieders verwachten.

Daarnaast willen we jaarlijks gaan monitoren in hoeverre de afgesproken resultaten worden bereikt en in hoeverre de ingezette ondersteuning een bijdrage levert aan deze resultaten. Zo willen we duidelijk en snel in beeld krijgen in hoeverre de inzet van aanbieders voldoet en wat de effecten zijn van transformatieacties. Hiermee kunnen we gezamenlijk met SWT en onze gecontracteerde aanbieders sturen op de kwaliteit van de ondersteuning en een efficiënte inzet hiervan.

Tegelijkertijd willen we inzetten op rechtmatig gebruik van voorzieningen door de capaciteit voor handhaving op Wmo en Jeugdwet uit te breiden.

doelen

1. Bepalen/aanscherpen van kwaliteitscriteria waar betrokkenen in het sociaal domein aan dienen te voldoen.
2. Doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en uitvoering beter monitoren.
3. Rechtmatigheid bevorderen door capaciteit voor handhaving Wmo en Jeugdwet uit te breiden.

stappen op korte termijn

1. Ontwikkelen sociaal domein-breed kwaliteitskader om bij de lopende contracteringstrajecten nog duidelijker aan de voorkant aan te kunnen geven welke kwaliteit we van (zorg)aanbieders verwachten
2. Invullen capaciteit voor handhaving Wmo en jeugdhulp om beter onderzoek te kunnen doen naar verdenkingen van onrechtmatige ondersteuning (waaronder pgb) en waar nodig maatregelen te nemen, bijvoorbeeld tegen aanbieders.
3. Uitvoeren pilot monitoring ondersteuning Diah (bijvoorbeeld Menselijke Maat)

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investeringen Monitoring, toezicht en handhaving						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		190	230	230		

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord

Transformatieagenda sociaal domein – Preventief jeugdbeleid (thema 1)

ambitie

Elke jeugdige heeft het recht om veilig en evenwichtig op te groeien. Ouders zijn verantwoordelijk om voor hun kind(eren) die veilige en stimulerende opgroei- en opvoedcontext te realiseren. Zij worden daarin bijgestaan door vrijwilligers en professionals in hun directe sociale omgeving (familie, vrienden, kerk, vereniging en school). Ouders én sociale omgeving worden bij de opvoeding ondersteund door jeugdhulp. Onze ambitie is om in hun eigen omgeving (gezin, sociaal netwerk, school e.d.) het oplossend vermogen van jeugd en gezin te versterken, mede door vrijwilligers en professionals en sociale verbanden om kind en gezin heen vanuit jeugdhulp te ondersteunen.

doelen

1. Het versterken van de opgroei- en opvoedcontext van jeugdigen.
2. De vraag naar specialistische jeugdhulp verminderen door het zelfoplossend vermogen van jeugdigen en hun ouders te versterken.

stappen op korte termijn

1. Het versterken van de eigen sociale omgeving van jeugdigen waarmee jeugdhulp minder vaak nodig zal zijn. Dit gebeurt met preventieve activiteiten zoals THINK (versterken psychosociale ontwikkeling en weerbaarheid jeugdigen), Deltion Jongerenteam en versterkte inzet schoolmaatschappelijk werk in het onderwijs, 'Coach de coach' bij sportverenigingen en Steunouders, HomeStart of Match in begeleiding van jeugd en gezin.
2. Investeringsprogramma preventie jeugd opstellen, mede op basis van inzichten uit de Jongerenindex Zwolle en ervaringen van sociale wijkteams, jeugdhulpaanbieders en scholen. Daarbij kijken we ook of de bestaande inzet op het gebied van preventief jeugdbeleid nog goed aansluit bij de vraag van jeugdigen en ouders in de stad.

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Preventief jeugdbeleid						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget			820	1.120		

Transformatieagenda sociaal domein – Toegang jeugdhulp (thema 4)

ambitie

We willen dat kinderen en ouders een sneller en beter passend antwoord op hun ondersteuningsvraag krijgen door het verbinden van sociaal wijkteam, huisartsen en gespecialiseerde jeugdhulp (jeugd GGZ). Dat doen we door een jeugd- en gezinswerker, ondersteund door een GZ psycholoog, uit het sociaal wijkteam bij de huisartsenpraktijken te positioneren. Zo wordt bij de toegang gezorgd dat de best passende ondersteuning wordt ingezet voor jeugdigen en gezinnen. Dit zal naar verwachting vanaf 2019 een aanzienlijke besparing op specialistische jeugdhulp opleveren

doelen

1. In 2017 in 25% van de huisartsenpraktijken (of 50% van de huisartsen) is een jeugd- en gezinswerker werkzaam, ondersteund door een GZ-deskundige.
2. Vanaf 2018 een jeugd- en gezinswerker werkzaam bij huisartsen en op scholen, ondersteund door een GZ-psycholoog. Op scholen werken jeugd- en gezinswerkers samen met jeugdartsen, teneinde ook daar de combinatie van sociaal pedagogische en medische deskundigheid en daarmee een goede en snelle beoordeling en aanpak te ondersteunen..

stappen op korte termijn

1. Realiseren plaatsing jeugd- en gezinswerkers bij huisartsenpraktijken
2. Implementeren monitorsysteem

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Toegang jeugdhulp						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget			700	850		

Transformatieagenda sociaal domein – Inwonersondersteuning (thema 4)

ambitie

Vanuit de gemeentelijke bezuinigingsronde van €11 mln. is er ook op programma samenleving/inwonersondersteuning voor €2 mln. aan bezuinigingen ingeboekt, aanvullend op de korting op het rijksbudget bij de decentralisatie.

Wij zien dat de vraag naar ondersteuning van inwoners die zich melden bij het SWT vooralsnog toeneemt omdat de vraag hoger en complexer is dan voorzien. Dit heeft geresulteerd in een toename van de inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo (met name de inzet van Diensten in/aan huis (Diah)). Deze vorm van ondersteuning kent geen wachtlijst. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de 'krapte' binnen het Sociaal Domein, zoals de wachtlijsten Beschermd wonen en voor een kleiner deel jeugdzorg en druk vanuit aanpalende terreinen (krapte woningmarkt, druk vanuit Wlz, GGZ, zorgverzekering), wordt 'opgelost' door het inzetten van Diah. Daardoor is op dit moment de realiteit dat de budgetten voor Jeugdhulp en Diah worden overschreden.

Juist door in te zetten op transformatie willen we zorgen dat het effect van de aanzuigende werking en extramuralisering in de komende jaren weer normaliseert. Voor het knelpunt inwonersondersteuning betekent dit dat de ambitie is om deze bezuiniging vanaf 2018 tot en met 2020 geleidelijk te realiseren.

doelen

1. Vraag naar dure ondersteuning verminderen door extra inspanningen die binnen de transformatiethema's 1. *Samenkracht*, 2. *Integrale aanpak* en 4. *Samenwerking in de toegang* worden uitgewerkt.
2. De bezuiniging tot en met 2020 geleidelijk realiseren.

stappen op korte termijn

Extra inzet op de volgende acties, die binnen de transformatiethema's nader worden uitgewerkt, om de vraag naar inwonersondersteuning te verminderen:

- Versterken van het maatschappelijk voorveld en preventie (thema Samenkracht van mensen).
- Inzetten op efficiëntere en effectievere manieren van ondersteuning die de zelfredzaamheid verbeteren (thema Integrale gezinsaanpak).
- Komen tot integrale arrangementen vooronder meer thuisondersteuning (thema Integrale gezinsaanpak).
- Afstemming binnen sociaal domein op het gebied van toegang (thema toegang jeugdhulp) en contractering (thema integrale gezinsaanpak).
- Verder versterken SWT.

Beoordeling kans op cofinanciering

n.v.t..

Investerings Inwonersondersteuning						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Ingroei in bezuiniging inwonersondersteuning			1.500	1.000	500	

Human Capital

ambitie

1. Grip krijgen op de dreigende tweedeling die ontstaat tussen hoogopgeleide kenniswerkers en lager opgeleide vakwerkers door aansluiting op 'centres of expertise', 'centra voor innovatief vakmanschap' en Techniek- en Zorgpact. Zie doel 2.
2. Stimuleren van werk naar werk, van werkloosheid naar werk en van onderwijs naar werktrajecten. Deze drie lijnen vragen een voortdurende samenwerking van economie – onderwijs – arbeidsmarkt. We bouwen een interne en externe regionale netwerksamenwerking vanuit de driehoek economie – onderwijs – arbeidsmarkt.
3. Verbindende rol spelen in het voortdurend op peil houden van vaardigheden die leiden tot hoogwaardig vakmanschap. Trajecten die een focus hebben op een LLL verbinden, stimuleren en faciliteren.
4. Met Topwerklocaties (HIP, PSP, KEC) nieuwe vormen van arbeid en nieuwe werkgelegenheid realiseren. Zo wordt het geheel van ondernemers vergroot, met een spin-off naar de gehele arbeidspopulatie. Zo komt de aanjagende functie van de topwerklocaties tot zijn recht. Ook met oog voor innovatie en ondernemerschap.

doelen

Korte termijn doelen:

1. Het creëren van een duurzame verbinding van de Economic Board Regio Zwolle met de sociale agenda. Arbeidsinpassing van werklozen realiseren door aan te sluiten bij economische groei en ontwikkeling en onderwijsprogramma's.
2. Verbinden onderwijs & bedrijfsleven. Aantrekkelijk en eigentijds mbo-onderwijs met aandacht voor de veranderende arbeidsmarkt is nodig om nauw samen te werken met innovatieve bedrijven, onder de vleugel van bijvoorbeeld het HIP, het PSP of KEC. In het Techniekpact staat dat het Ministerie van OCW met het 'Regionaal investeringsfonds mbo (RIF)' subsidies beschikbaar stelt voor duurzame publiek-private samenwerking in het beroepsonderwijs. Hetzelfde geldt voor Centres of Expertise (CiV - hbo) en Centra voor innovatief vakmanschap (CoE - mbo). Allen hebben een focus op een goede aansluiting van studenten, docenten en ondernemers op de arbeidsmarkt. Zo wordt bijgedragen aan het innovatievermogen en de kenniseconomie van de regio. Vanuit de lijn van werkloosheid – werk kan een sterkere aansluiting plaatsvinden richting deze samenwerkingsverbanden.
3. Stimuleren intersectorale arbeidsmobiliteit
4. In kaart brengen en continu monitoren van veranderende beroepen en nieuwe werkvormen die ontstaan onder invloed van technologisering. Het middel hiervoor is het te realiseren arbeidsmarktdashboard, in samenwerking met Regio Zwolle, de Economic Board Zwolle en Provincie Overijssel. Een digitaal dashboard met informatie over de economische ontwikkeling en arbeidsmarkt over de Regio Zwolle. De informatie biedt kwantitatief en kwalitatief informatie over de mate waarin resultaten worden geboekt op de onderwerpen van de strategische agenda van de EBRZ, Regio Zwolle en Regionaal Werkbedrijf. Het dashboard biedt verder inzicht in ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (per sector of anderszins) en het onderwijs. Scenarioplanning is ook een onderdeel van het dashboard.
5. Ruimte creëren voor broedplaatsen, innovatie, creativiteit en start-ups
6. Toekenning van landelijke en Europese subsidies middels lobby en expertise op gebied van subsidieaanvragen.

De lange termijn doelen zijn dezelfde als genoemd bij Topwerklocaties.

gemeentelijke (hoofd)rol

Als voorzitter van Regio Zwolle en als centrumgemeente binnen de arbeidsmarktregio heeft de stad en centrumgemeente Zwolle de verantwoordelijkheid om andere gemeenten te stimuleren mee te doen in dit vraagstuk. Kijkend naar de werkloosheid, participatie en samenstelling van de stad Zwolle, zijn de risico's voor Zwolle als stad groter dan voor de omliggende gemeenten. Als centrumgemeente hebben wij een voorbeeldfunctie en een voortrekkersrol. Sleutelwoorden zijn 'leiderschap' en 'matchmaker'.

Stappen op korte termijn

1. Oog voor ons regionaal DNA:
We volgen relevante trends en ontwikkelingen, zowel landelijk als lokaal. We richten ons hierbij op de driehoek economie - onderwijs - arbeidsmarkt, in relatie tot gemeenten en UWV. Het arbeidsmarktdashboard is een eerste middel op dit te realiseren.
2. Marktbewerking over de lijn van economische groei:
Koppeling van de brede Human Capital Agenda aan de Sociale Agenda - met oog voor belangrijke sectoren in de regio. Door aan te sluiten bij economische ontwikkelingen profiteren zowel lager opgeleide vakwerkers als hoger opgeleide kenniswerkers van economische ontwikkeling.
3. Onderwijs als cruciale partner in een groeiende kenniseconomie:
We investeren in de koppeling tussen beroepsonderwijs en LLL. Hierbij wordt gekeken naar de samenhang van vaardigheden die passen bij de trends en ontwikkelingen en we maken de koppeling richting de topwerklocaties.
4. Investeren in de samenwerking tussen en binnen gemeenten:
We ontwikkelen een netwerk van gemeenten waarin wordt samengewerkt op generieke thema's vanuit een eenduidige agenda. Kennisdeling staat centraal, ook waar het gaat om bijvoorbeeld cofinanciering van Rijksmiddelen. De focus blijft op economie – onderwijs – arbeidsmarkt.

Enerzijds trekken we middelen uit voor een ambtelijk programmateam om de ingezette beweging naar duurzame verbinding economie, onderwijs en arbeidsmarkt samen met partners door te zetten. Hierbij is ook een reservering van middelen nodig om de lobby en subsidievererving vorm te geven. Anderzijds is werkkapitaal nodig om innovatieve projecten uit te voeren, veelal vanuit een publiek private samenwerking. Investerings leiden tot een toekomstbestendige regionale arbeidsmarkt. We zetten

daarbij sterk in op verbinding tussen Human Capital en Topwerklocaties en handelen waar nodig bovenregionaal. Structureel investeren in de HC agenda is van belang voor de regio, zeker door de koppeling aan de sociale agenda, verstedelijking, het binden van jongeren aan de regio/stad en de focus op zowel de hoger als lager opgeleiden. Het zijn investeringsaanvragen voor de toekomst, die voornamelijk gaan over verbindingen tussen economie – onderwijs – arbeidsmarkt. Het maakt het mogelijk om snel te schakelen.

Beoordeling kans op cofinanciering

Kans op co-financiering is groot, omdat enerzijds een aanvraag is toegekend omtrent samenwerking regie arbeidsmarkt (DWSRA) en anderzijds lobby en subsidieaanvragen integraal onderdeel van het programma zijn. Zo gaan we bijvoorbeeld inzetten op het verwerven van RIF-aanvragen en CiV en CoE koppelen aan de lijn werkloosheid – werk (zie doel 2) De DWSRA-aanvraag ('Tijdelijke regeling cofinanciering projecten dienstverlening werkzoekenden en projecten samenwerking en regie arbeidsmarkt') bij het ministerie van SZW heeft een focus op het stimuleren van dienstverlening aan werkzoekende werknemers en de samenwerking tussen sectorale en regionale arbeidsmarktpartijen. Het gaat hierbij om het voorkomen van werkloosheid en het bevorderen van de overgang van werk naar werk. De focus ligt kortom op het just-in-time creëren van werkgelegenheid via aanjaagteams ten behoeve van werkgeversdienstverlening. Hierin vindt samenwerking plaats tussen economie, arbeidsmarkt en onderwijs. De DWSRA-aanvraag hangt samen met deze strategische opgave en is een middel om deeldoelstellingen te realiseren waar het gaat om werk-werktrajecten. Het heeft een sterke focus op de uitvoering. Het programma onder de DWSRA-aanvraag heeft een tactisch operationele werkwijze. Er wordt een formatie gecreëerd om een impuls te geven aan de uitvoeringsprogramma's (operationeel). Hoewel ze met elkaar in verband staan, staan de beide programma's inhoudelijk in principe los van elkaar. De DWSRA aanvraag/Tafel van de Regio kijkt vanuit operationele blik naar werk-werktrajecten, terwijl de lijn Human Capital vanuit strategische blik kijkt naar de gehele arbeidsmarkt, en vooral ook de relatie met onderwijs en economie zoekt (PPS).

Investerings Human capital						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		150	300	300		

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord.

Topwerklocaties

ambitie

Samen met partners van andere overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen willen wij drie topwerklocaties realiseren. Topwerklocaties zijn hoogwaardige technologische broedplaatsen met een scherp innovatief profiel en grote aantrekkingskracht en uitstraling. Er komen topwerklocaties voor Kunststoftechnologie (PSP), Health (HIP) en Klimaat & Energie (Klimaatcampus). De topwerklocaties zijn de thuisbasis van gerenommeerde innovatieve en internationale bedrijven en veelbelovende start-ups. In een dynamische publiek-private leeromgeving worden mensen opgeleid voor de toekomstige regionale arbeidsmarkt. Het gaat daarbij om nieuwe competenties en nieuwe vormen van arbeid. Dat betekent zowel nieuwe werkgelegenheid voor hoger opgeleiden, als een positieve impuls (spin-off) voor de gehele arbeidspopulatie. De realisatie van Topwerklocaties hangt dan ook nauw samen met de investering in Human Capital.

doelen

1. Zwolle is de economisch en sociaal best presterende stad/regio van Nederland
2. Zwolle is een aantrekkelijke stad en regio voor hogeropgeleiden in Noordoost-Nederland: woon-leefklimaat, voorzieningen aanbod en bereikbaarheid
3. Zwolle heeft een positief ondernemersklimaat voor studenten, jonge kenniswerkers en/of binnen de topclusters: Kunststoftechnologie, Health en Klimaat & Energie
4. Zwolle heeft een innovatie- en clustergericht 'entrepreneurial ecosysteem' voor regio en stad Zwolle
5. Zwolle investeert in menselijk kapitaal: samenhang van vaardigheden, toekomstbestendig en behendig zijn van de beroepsbevolking in regio en stad Zwolle

gemeentelijke (hoofd)rol

Centrumgemeente Zwolle neemt haar regionale voortrekkersrol en verkent hoe de drie topwerklocaties kunnen excelleren zodat ze het boegbeeld kunnen worden van de Regio Zwolle.

stappen op korte termijn

1. Partijen verbinden en committeren (alliantie management).
2. Visie op de invulling van de drie topwerklocaties uitwerken.
3. Cross-sectorale verbindingen tussen het onderwijs-, kennis-, economisch- en arbeidsmarktbeleid uitwerken.
4. Partnerschap bij locatieontwikkeling en realisatie.

De middelen die we uitgetrokken hebben betrekking op uitwerking van de genoemde vier punten. Daarnaast verwachten wij voor de daadwerkelijke investering (aanvullend op bijdragen van provincie, onderwijsinstellingen en ondernemers van € 1.000.000 voor de 2018 en 2019) voor de topwerklocaties nodig te hebben.

In 2017 is bij betrokken partijen het draagvlak voor topwerklocaties afgetast. Het vervolg is om partijen daadwerkelijk te verbinden en committeren (alliantie management) aan een gezamenlijk uit te werken visie op de invulling van de drie topwerklocaties. Om dit te bereiken starten we met de opgave in 2017

kans op cofinanciering

De realisatie van topwerklocaties is een uitnodiging van de provincie Overijssel. Overijssel is voornemens aanzienlijke investeringen te doen in topwerklocaties en bereid hiervoor momenteel de uitgangspunten voor. PSP en HIP zijn daarbij zowel door provincie als gemeente al met name genoemd. Beide topwerklocaties worden ook gesteund door de Economic Board Regio Zwolle

Investerings Topwerklocaties						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		180	250	250		
Investerings (via stadsontwikkelfonds)	1)		pm	pm		

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord.
1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Energietransitie

ambitie

Zwolle is in 2050 energieneutraal. Hiermee sluiten we aan op de landelijk doelstelling voor energieneutrale steden in 2050

doelen

Korte termijn doelen

- Ten opzichte van 1990 is in 2020 een reductie van 20% van de uitstoot van CO₂ bereikt.
- In 2020 wordt er 20% van de gebruikte energie schoon opgewekt

Ter verwerken in de omgevingsvisie

- Zwolle reduceert in 2025 25% van de uitstoot van CO₂ ten opzichte van 1990
- Zwolle wekt 25% van de energie die wordt gebruikt duurzaam op in 2025.

Om de doelen te realiseren zijn 3 actielijnen geformuleerd:

1: inzicht en uitzicht bieden

Deze actielijn beoogt inwoners, bedrijven en organisaties bewust te maken van de thematiek rondom de energie (urgentie voelen) én ze gelijktijdig een perspectief te bieden. Hoewel het belang van schone energie door iedereen onderkend wordt, is nog onvoldoende bekend wat we in Zwolle te doen hebben en hoe we dat kunnen realiseren met elkaar: handelingsperspectief bieden. We benaderen de energietransitie als een kans. Het is een grote opgave die veel kan brengen.

2. stimuleren en betrekken

De energietransitie is een grote (golf) beweging waar de gemeente een stimulerende rol in heeft. We willen nóg meer beweging veroorzaken: bij bewoners, bedrijven en bij organisaties als woningcorporaties, projectontwikkelaars etc. Stimuleren wat er al is, en partijen die ook een bijdrage kunnen leveren daarbij betrekken. Dat doen we op verschillende manieren

3: zelf het goede voorbeeld geven

Willen we onze ambities realiseren dan is het nodig dat iedere partij doet wat tot zijn mogelijkheden behoort. Dus dat geldt ook voor de gemeente zelf. We kunnen niet verwachten dat bewoners en bedrijven gaan investeren in schone energie als we daartoe zelf niet bereid zijn. Zelf het goede voorbeeld geven is een belangrijke hefboom.

gemeentelijke (hoofd)rol

De gemeentelijke rol verschilt per actielijn

1. Informerend en stimulerend; zorgen voor bewustwording, goede communicatie en vraagbaak zijn
2. Verbinder tussen partijen. Deze rol zien wij als belangrijkste teneinde slimmer met mogelijkheden om te gaan. Wij willen samenwerken met partijen die hun energiehuishouding anders en duurzamer willen inrichten. Het gaat hierbij om nieuwbouwprojecten, maar ook om het verduurzamen van het bestaand stedelijk gebied.
3. Werken aan een gemeentelijk duurzame energiehuishouding via verduurzaming van eigen gebouwen, openbare verlichting, energie opwekking. Ook kunnen wij vanuit de rol als beleidsmaker, handhaver, subsidieverstrekker en regelgever een sturende rol innemen bij de energietransitie.

eerste stappen

Per actielijn geven we aan welke eerste stappen we willen zetten.

Actielijn 1:

vervolggesprekken over energietransitie blijven we ook na het stadsgesprek organiseren. Daarnaast ontwikkelen wij een energiekansenkaart. Wij willen op deze manier de energietransitie inzichtelijk maken en houden houden. De kansenkaart is een belangrijke bouwsteen voor ruimtelijke zoals de omgevingsvisie. De kaart is nodig om initiatieven te kunnen beoordelen, aan te sluiten op bestaande initiatieven en/of om nieuwe kansen te kunnen detecteren en uit te lokken. De kansenkaart is voor de circulaire economie eveneens van betekenis.

Actielijn 2:

Cocreatie in gebieden komt voort uit de wetenschap dat het grootste deel van de stad er al staat. We hebben te maken met de mensen die er al wonen en de bedrijven die er al ondernemen. Inwoners, bedrijven en/of organisaties zijn zelf initiatiefrijk bijvoorbeeld in Assendorp. Initiatiefnemers lopen in de praktijk regelmatig tegen organisatorische, financiële, juridische of technische problemen aan. Bij de oplossing van dergelijke knelpunten willen wij ondersteunende rol spelen. Ook denken we aan cofinanciering. Bij gebiedsontwikkelingen die op de planning staan, zoals Weezenlanden Noord, de transformaties op Oosterenk en de ontwikkeling van Breezicht streven wij naar samenwerking. Zo zien wij veel mogelijkheden in gebieden om kansen te verzilveren. Overigens vindt co-financiering alleen plaats als de initiatiefnemer zelf ook een deel financiert.

Actielijn 2 gaat ook over samenwerking met provincie en regio: er is binnen de gemeentegrenzen onvoldoende ruimte om alle energie zelf op te wekken. We willen met gemeenten in de regio en de provincie in gesprek om te verkennen waar we samen kunnen werken en komen tot afspraken. Naast de provincie en gemeenten in de regio zoeken we ook samenwerking met partijen als Enexis (netbeheerder), grote en kleine energieleveranciers, woningcorporaties, bedrijven die energieneutraal willen worden, etc. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid en als gemeente willen we zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken, ook in de financiering. We zullen daarom bij de projecten die we ondersteunen altijd streven naar co-financiering.

Actielijn 3:

zelf verantwoordelijkheid nemen

Het project "zelf opgewekt" gaat over het verduurzamen van het eigen energieverbruik. Hiervoor worden de investeringen gevraagd worden met als doel het eigen energieverbruik van de gemeente geheel zelf op te wekken. Voor de voorbereidende werkzaamheden rondom deze investeringen: wat gaan we wanneer en hoe doen (isoleren, ombouw naar led, zelf energie opwekken) hebben wij middelen uitgetrokken. Waar mogelijk zullen we een aanvraag doen voor een subsidie of andere vorm van co-financiering. Zoals we in de berap1 hebben aangegeven willen we de voorbereidingen al in 2017 starten.

kans op cofinanciering

In de afgelopen jaren is veel cofinanciering gerealiseerd vanuit de provincie Overijssel. De kans dat dit kan worden gecontinueerd en geïntensiveerd is groot met de komst van het programma Nieuwe Energie Overijssel. Ook is in de afgelopen jaren Europees budget (Elena) gerealiseerd en op de verwerving daarvan zal ook de komende jaren ingezet worden. Daarnaast zijn kleinere bedragen en kennis ingebracht door kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, verenigingen en ondernemers. Voor het project 'Zelf opgewekt' in actielijn 3 kan wellicht gebruik gemaakt worden van investeringssubsidies, zoals de SDE subsidie. Tot slot zouden we voor bij ruimtelijke projecten en initiatieven een beroep kunnen doen op het Stadsontwikkelfonds. Dan gaat het om 'maak'-projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de stad waarvoor cofinanciering kan worden verkregen.

Investerings Energietransitie						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel						
Investerings in energietransitie	7.200 1)		150	300	300	300
Verwachte besparing, incl. bijdrage derden	pm		-150	-300	-300	-300
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		375	750	750		

1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Klimaatadaptatie

ambitie

Zwolle is in 2050 klimaatbestendig ingericht en daarmee zo veilig mogelijk voor overstromingen en aangepast aan extreem weer en Zwolle verzilvert de kansen die klimaatbestendige ontwikkeling biedt en draagt daarmee bij aan een toekomstbestendige ontwikkeling

doelen

3. Met ingang van 2020 handelt Zwolle structureel klimaatadaptief
4. We benutten kansen die zich nú voordoen om Zwolle klimaatbestendiger te maken.
5. Klimaatadaptatie draagt zoveel mogelijk bij aan andere opgaven in Zwolle
6. Zwolle verzilvert de economische kansen die klimaatadaptatie biedt

gemeentelijke (hoofd)rol

Waterbeheer is een overheidstaak. De gemeente voert dit uit samen met het waterschap. Klimaatbestendigheid gaat óók over maatregelen op particuliere terreinen (zoals groene daken / gevels, ontsteden van tuinen, afkoppelen van hemelwater, etc). Hierin hebben de overheden op dit moment een stimulerende en faciliterende rol.

stappen op korte termijn

1. ontwikkelen van een klimaatadaptatiestrategie
2. bevorderen van klimaatadaptief handelen (intern en extern)
3. beiden van een goede infrastructuur voor slim samenwerken
4. uitvoeren van pilotprojecten
5. openbare ruimte klimaatbestendig beheren en onderhouden
6. lopende projecten zo klimaatbestendig mogelijk uitvoeren
7. investeringen en innovaties door derden benutten
8. klimaatadaptatie een stevige positie geven in de omgevingsvisie
9. gebiedsgericht werken aan klimaatadaptatie
10. investeringen van derden in klimaatadaptatie benutten voor de stad
11. economische potentie van klimaatadaptatie verkennen en uitwerken tot een ambitie en strategie
12. inzetten op een koplopperspositie en proeftuin voor een klimaatbestendige delta

In 2017 zijn wij gestart met de activiteiten. (zie ambitie 6.4) Wij willen deze in de tweede helft van 2017 voortzetten (zie beleidsrapportage)

Beoordeling kans op cofinanciering

De afgelopen 4 jaar is ca. 6 miljoen aan cofinanciering gerealiseerd. Deze bijdragen waren afkomstig uit het programma IJssel-Vechtdelta van de provincie. Daarnaast zijn kleinere bedragen en kennis ingebracht door waterschap, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De komende jaren zetten we in op Europese subsidies en landelijk wordt gewerkt aan een fonds voor klimaatadaptatie.

Investerings Klimaatadaptatie						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		330	826	826		
Investerings	1)					

Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord
1) Investerings in klimaatadaptatie zullen in principe via de afzonderlijke projectvoorstellen worden meegenomen.

Circulaire Economie

ambitie

Wij vinden het onze verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren opdat Zwolle er goed voor staat als de teruglopende beschikbaarheid en leverbetrouwbaarheid van grondstoffen een probleem wordt. Deskundigen schatten in dat over vijf tot tien jaar dat al het geval kan zijn voor bepaalde grondstoffen. Met een circulaire economie wordt Zwolle minder afhankelijk van natuurlijke grondstoffen omdat er bewuster mee wordt omgegaan en grondstoffen eenmaal in omloop, zolang en zoveel als mogelijk worden hergebruikt wat bovendien leidt tot nieuwe werkgelegenheid en minder energieverbruik, uitstoot van CO2 en restafval.

doelen

1. De aanpak zelf is ook circulair dus geen nieuwe organisaties, platformen, scans en technieken maar maximaal benutten wat er al is en gebeurt.
2. De transitie is iets tussen partijen dus geen projecten die een eigen leven gaan leiden maar initiatieven stimuleren op niveau van bedrijven en organisaties.
3. We maken zichtbaar wat er al is en gebeurt, maar vooral ook laagdrempelig (her)bruikbaar voor inwoners, studenten, starters, onderzoekers, ondernemingen en organisaties in Zwolle en de regio. Maar ook daarbuiten omdat uit te dragen dat je voor circulaire economie in Zwolle moet zijn.
4. We betrekken lokale vertrouwensadviseurs (trusted advisors) waar ondernemers en burgers in eigen kring te raden gaan bij de afweging tussen een innovatieve of een klassieke oplossing. Denk daarbij aan bijvoorbeeld financiers, accountants, koepel- en brancheorganisatie, klanten en leveranciers.
5. We werken samen met onderwijs en onderzoek omdat een circulaire economie vraagt om nieuwe competenties zoals Systeemdenken, Multiperspectiefdenken en Ontwerpgericht denken.

gemeentelijke (hoofd)rol

De (hoofd)rol van de gemeente is om de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken en samen met partners op gang te brengen en te houden Belangrijk is daarbij regie en verbinding

gemeentelijke (hoofd)rol

De (hoofd)rol van de gemeente is om de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken en samen met partners op gang te brengen en te houden Belangrijk is daarbij regie en verbinding

stappen op korte termijn

Speerpunt stimulering en innovatie

1. Windesheim: inbreng kennis en verbinding met onderwijs, onderzoekswereld en het lectoraat Circulaire Economie bij Windesheim.
2. Deskundige spil: stimuleren en ondersteunen ambtenaren. De raming betreft de inzet van iemand met kennis en ervaring op het gebied van circulair inkopen, facilitaire zaken en beheer en onderhoud.
3. innovator: detecteert samen met partners de initiatieven om personen op inhoud met elkaar in contact te brengen en te verbinden.

Speerpunt MKB

1. Stimuleren en faciliteren netwerk van circulaire economie koplopers voor het delen van kennis, ervaring en oplossingen.
2. Stimuleren en faciliteren van initiatieven. Aannee daarbij is dat in het algemeen volstaan kan worden met mensen op inhoud met elkaar in contact te brengen en te verbinden.
3. Slimme coalities vormen die met een praktische oplossing komen voor technische problemen en belemmeringen in wet en regelgeving.

Speerpunt nieuwe werkgelegenheid

1. Partners brengen samen met Smart Zwolle en Windesheim bestaande circulaire economie oplossingen in kaart en maken ze cross-sectoraal beter vindbaar en herbruikbaar door ze te categoriseren op componenten niveau. De raming betreft de gemeentelijke bijdrage.
2. Onderzoek van de Zwolse 8 en partners naar de wijze waarop de nieuwe functies en competenties van een circulaire economie gekoppeld en geïntegreerd kunnen worden met het onderwijs, onderzoek en arbeidstoeleiding in Zwolle en de regio.
3. Proefproject met de reshoring aanpak die ontwikkeld is door de universiteit van Tilburg. Proefproject is een samenwerking van Windesheim, partners, bedrijven, Universiteit van Tilburg en WEZO. De raming betreft de gemeentelijke bijdrage bij stap 1 tot en met 3

Speerpunt circulaire stad

1. Proefproject met de stad als grondstoffenbank. Gemeente en partners komen tot een voorstel waarbij gedacht kan worden aan hergebruik van een bestaand pand, werk met werk maken met sloop en bouw en/of grondstoffenpaspoort nieuwe ontwikkeling.
2. Drie proefprojecten in respectievelijk een woonwijk, kantorenpark en bedrijventerrein. Gaat om het sluiten van kringlopen, opstarten gemeenschappelijk gebruik en waarde behouden en creëren binnen het gebied.
3. Proefproject circulair aanbesteden. Daarbij wordt gedacht aan de aanbesteding begin 2018 van de schoonmaak van gemeentelijke panden en objecten door de afdeling Services. De raming betreft de inhuur van deskundigheid en ondersteuning op het gebied van circulair aanbesteden van schoonmaakcontracten.
4. Met een interactieve zelfscan de collega's stimuleren om vanuit het circulaire model te kijken naar de eigen functies en processen om op creatieve wijze circulariteit in behapbare stappen onderdeel te maken van het denken en doen van de gemeente.

kans op cofinanciering

Het zijn vooral de bedrijven en organisaties die als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering investeren in de transitie naar een circulaire economie met inzet en ondersteuning daarbij van brancheorganisaties, koepels en huisadviseurs (zogenaamde trusted advisors). De kans op cofinanciering (in natura) neemt toe, naarmate er meer sprake is van een direct belang en direct rendement voor partijen.

Investerings Circulaire economie						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		50	400			
Nb De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord						

Centrumgebied

ambitie

We willen Zwolse centrumgebied definitief aansluiting laten vinden bij de selecte groep van (binnen-)steden die als economische motor fungeren voor stad en regio. Met een uitstekend voorzieningenniveau, cultureel klimaat en veel werkgelegenheid zal Zwolle als een magneet werken voor inwoners, bedrijven, bezoekers en studenten. We willen de meest aantrekkelijke binnenstad van Noordoost-Nederland zijn en blijven.

doelen

1. Meer bezoekers stimuleren die vaker een bezoek brengen aan de binnenstad, langer blijven en meer besteden. Qua investeringen gaat dit om versterking evenementen, toerisme, promotie, sfeerverlichting en ondersteunen Zwolle Fonds.
2. Nieuw impulsen voor een aantrekkelijk programma en meer beleving stimuleren en faciliteren.
3. Blijven investeren in een uitstekend verblijfsklimaat en de openbare ruimte. Dat is extra nodig door intensivering van de binnenstad en om bij te dragen aan de energie- en klimaattransities. Qua investeringen gaat dit om meer groen en verbinding met uitloopgebieden, benutten vd recreatieve waarde vd grachten, aansluiten op initiatieven/energie uit de stad, vertellen en laten zien vd historische kwaliteiten en versterken van de toegankelijkheid (binnenstad is voor iedereen, huiskamergedachte).
4. De ontwikkeling van de binnenstad ruimtelijk te faciliteren. Qua investeringen gaat dit om het integraal betrekken van de ontwikkeling van de schil bij de binnenstad, bereikbaarheid en toegankelijkheid en verbetering van de entrees.

gemeentelijke (hoofd)rol

Initiatiefnemer – ruimtelijke ontwikkeling, ingrijpen in de openbare ruimte en promotie

Faciliterend – ondersteuning Zwolle Fonds,

Stimulerend- ontwikkeling en transitie mogelijk maken (ruimtelijk)

stappen op korte termijn

Vanwege het belang van de ontwikkeling van de binnenstad stellen wij voor hiervoor een structureel budget uit te trekken.

Belangrijke onderwerpen zijn ontwikkeling van het Broeren kwartier en de Grote Kerk. Voor investeringen m.b.t. de laatste zal een beroep gedaan worden op het stimuleringsfonds.

Qua economische stimulering dragen we bij aan het Zwolle fonds, de binnenstadsmanager economische activiteiten en bekostigen wij verbeteringen in de openbare ruimte

Conform de strategische agenda binnenstad trekken wij voor wonen, de economische- en culturele impuls aanvullend op de beschikbare middelen in de begroting in 2018 en 2019 middelen uit.

De activiteiten zijn:

wonen

- het faciliteren van meer wonen in de binnenstad(schil) voor een mix aan doelgroepen en producten, soms in combinatie met werken (ateliers)
- gebiedsgericht relatiemanagement met vastgoedeigenaren ontwikkelaars beleggers
- meer inzicht verwerven in toekomstige ontwikkeling via visieontwikkeling, data analyse en digitalisering
- stimulerende rol om nieuwbouw en transformatie energiezuinig en klimaatadaptief te realiseren.

economische impuls gericht op toerisme en promotie

- acquisitie touroperators
- regionale samenwerking in Vechtdal en Hanzesteden

culturele impuls

- het uitdragen van het verhaal van Zwolle, het zichtbaar maken van de historie meer cultuur in de openbare ruimte en versterking van het cultureel aanbod voor jongeren studenten en young professionals.
- middelen aan de nieuwe subsidieregelingen "cultuur en kwaliteit" en "innovatie" toevoegen om het aantal culturele activiteiten te vergroten.
- vergroten van de zichtbaarheid van cultuur historie o.a. via cross overs.
- activiteiten voor studenten en jongeren (14-18 jaar)
- kunstenaars in de binnenstad

kans op cofinanciering

De opgave Broerenkwartier past naar ons oordeel goed bij de doelstellingen van provincie en HMO. Zij zijn van de ontwikkelingen op de hoogte.

Het bestuur van de Grote Kerk en de gemeente verkennen de mogelijkheden bij provincie en HMO.

Bij tal van activiteiten in de binnenstad is Zwolle Fonds cofinancierder.

Investerings Binnenstad						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel						
Investerings in openb.ruimte (incl. Broerenkwartier)	5.000 1)		200	200	250	300
Investerings lichtplan en sfeerverlichting	900 1)		30	60	90	90
Overige gebiedsontwikkeling Binnenstad			500	500	500	600
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Toerisme en promotie			200	200		
Cultuur en historie			250	250		
Wonen			100	100		
Grote Kerk (financiering via stadsontwikkelfonds)	1)		pm			

1) De investeringsbedragen zijn indicatief, t.z.t. zal nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Spoorzone

ambitie

Station Zwolle is in 2025 voor alle bezoekers en reizigers een uitstekend toegankelijke en duurzame OV-knoop in een groene omgeving. Het station laat een samenhangende ruimtelijke kwaliteit zien en is de katalysator voor de gebiedsontwikkeling van een prominent stadsdeel. Het station en de stationsomgeving zijn gebieden waar mensen elkaar graag ontmoeten, waar wat te beleven is en waar je je verbonden voelt met de mensen om je heen, met de stad en met de rest van Nederland. Het ontwerp geeft de mensen een gevoel van een samenhangend geheel, waarin de verschillende functies zijn verweven.

doelen

Een goed functionerende en aantrekkelijke OV-knoop.
Het realiseren van een duurzaam dynamisch stedelijk gebied.
Het verbinden van Spoorzone/Hanzeland met de Binnenstad.

gemeentelijke (hoofd)rol

De gemeente is opdrachtgever voor de bouwopgaven die onderdeel zijn van het Investeringsbesluit Spoorzone 2013: busbrug, busperron, fietsenkelder, openbare ruimte (pleinen en lanen).
De gemeente is faciliterend bij initiatieven van derden in de Spoorzone.
Gemeente stelt samen met partijen (NS, ProRail en provincie) het Ontwikkelperspectief voor de OV-knoop op. Dit perspectief zorgt voor samenhang tussen concrete plannen en verder weg liggende ambities.

stappen op korte termijn

Voor de OV-knoop (station en directe omgeving) wordt samen met partijen (NS, ProRail, provincie) een Ontwikkelperspectief opgesteld als stip op de horizon van 2030: hoe gaat de OV-knoop goed functioneren en welke kwaliteit heeft deze knoop. De bestuurlijke besluitvorming over dit Ontwikkelperspectief vindt in de eerste helft van 2017 plaats.
Het ontwikkelperspectief bevat aanvullende ambities ten opzichte van het Investeringsbesluit Spoorzone 2013. Op basis van globale ramingen wordt er vanuit gegaan dat voor deze ambities die voortvloeien uit het Ontwikkelperspectief vanaf 2021 extra investeringsruimte nodig is. Daarbij gaan we uit van cofinanciering door de andere partijen (o.a. ministerie van I en M, NS en provincie Overijssel).

Investerings Spoorzone						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel						
Investeringsruimte vanaf 2021	7.500	1)				500

1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Toekomstbestendige organisatie

ambitie

De gemeente Zwolle heeft een lenige en wendbare organisatie die op verschillende manieren werkt met én voor de stad. Deze ambitie is al bestaand en onderdeel van de begroting.

doel

versterken strategisch en sturend vermogen van de organisatie

gemeentelijk organisatie

De groei van de stad en de veranderende positie van Zwolle in Nederland stellen eisen aan de organisatie. Vorig jaar hebben we in de perspectiefnota al gemeld dat we het strategisch vermogen van de organisatie willen vergroten. Om beter te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen, initiatieven uit te lokken en om met cijfers en analyses de opgaven nog scherper in beeld te krijgen. Daarnaast voorzien we dat in de gehele breedte van de organisatie nog een slag moeten maken om slagvaardig in te kunnen spelen op ontwikkelingen in de maatschappij en de veranderende rol van ons als overheid. Dit vraagt soms andere individuele competenties en kwaliteiten. Met strategische personeelsplanning, training en opleiding zetten we daar de komende jaren op in. Tegelijkertijd investeren we structureel in de strategische capaciteit van de organisatie op het gebied van het sociaal domein, ruimte, economie en veiligheid en in strategisch handelen. Incidenteel maken we geld vrij voor strategische capaciteit voor informatievoorziening en het data gestuurd werken

stappen op korte termijn

Om als organisatie toekomst bestendig te blijven is het nodig om hierin te investeren en deze een kwalitatieve impuls te geven. Wij willen hiermee in 2017 starten.

Wat betreft het data gestuurd werken en de digitale informatievoorziening gaan wij eerst onderzoeken wat structureel nodig is.

Strategische capaciteit						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel						
Strategische capaciteit		136	414	497	497	497
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Strategische capaciteit		50	99			

Hoofdstuk 4 Andere investeringen

In dit hoofdstuk is een toelichting gegeven op de investeringen die worden voorgesteld in aanvulling op de strategische opgaven. Hierbij hebben wij aangesloten op de programmastructuur van de begroting 2017. Tevens hebben we de investeringen gerubriceerd naar ambitie uit dezelfde begroting. Met de voorstellen beogen wij de doelen behorend bij de ambities beter te realiseren. Met deze voorstellen wordt ook uitvoering gegeven aan een aantal aangenomen moties.

Programma 1 Samenleving

Ambitie 1.2 Inwoners beschikken over voldoende positieve gezondheid

Onderhoud en vervanging AED's

De gemeente beschikt over ca. 20 algemeen toegankelijke AED's in de openbare ruimte. Het merendeel (14 stuks) stamt uit 2009 en is inmiddels uit de fabrieksgarantie. Ondanks de periodieke vervanging van onderdelen neemt de bedrijfszekerheid van de AED's af. Bij de oorspronkelijke besluitvorming is budget beschikbaar gesteld voor aanleg (incidenteel) en periodieke vervanging van onderdelen. Geen rekening is gehouden met de noodzakelijke vervanging van AED's (en de buitenkasten waarin deze worden bewaard) aan het einde van de (technische) levensduur en wegens diefstal en vandalisme. Het is zaak op korte termijn over te gaan tot vervanging van AED's (en buitenkasten) teneinde de bedrijfszekerheid te handhaven. Naast onderhoud en controle houden we rekening met het gefaseerd vervangen van 3 AED's met kast per jaar. Gezien het aantal AED's uit 2009 vervangen we daarbovenop in 2018 5 AED's extra.

Ambitie 1.3 Kinderen en jongeren ontwikkelen zich positief tot zelfstandige volwassenen die nu en in de toekomst kunnen meedoen in een doorgaande lijn van spelen, leren en werken

Bestrijden laaggeletterdheid

Het aantal laaggeletterden neemt in Nederland toe en hierdoor neemt de tweedeling tussen bepaalde groepen in de samenleving ook toe. Dit is zorgelijk omdat een grotere kloof tussen groepen een aantal negatieve gevolgen kan hebben voor sociale cohesie en sociale ongelijkheid.

In Zwolle is 1 op de 9 mensen laaggeletterd. Het ontbreken van taalvaardigheid werkt belemmerend op meerdere terreinen. Mensen kunnen niet goed meekomen in de, o.a. door digitalisering en technologische ontwikkelingen, snel veranderende samenleving. Het vinden en behouden van werk is voor laaggeletterden moeilijk. We willen voorkomen dat mensen uitvallen of worden uitgesloten door onvoldoende taalvaardigheid.

Al jaren zetten we hierop in, o.a. via de taalcoaches. Dit is een laagdrempelige en effectieve manier om de taalvaardigheid te verbeteren. Deze inzet willen we continueren. Tot op heden heeft steeds incidentele financiering plaats gevonden. Gelet op het belang van dit onderwerp willen wij dit nu structureel maken.

Tevens willen we tijdelijke extra inzetten op preventie van laaggeletterdheid. We zetten vooral in bij het onderwijs. Uit landelijke cijfers blijkt dat nog veel jongeren het onderwijs verlaten met een taalachterstand. De inzet op scholen moet echter niet alleen gericht zijn op jongeren, maar de scholen moeten ook als vindplaats fungeren van ouders en andere volwassenen die laaggeletterd zijn. Dit inzet is vooral gericht op het verbeteren en versterken van verbindingen en netwerken rondom taal in het onderwijs. Preventie moet zich richten op factoren die verbonden zijn aan taalachterstand, zoals mondelinge taalkennis en woordenschat, leesattitude en motivatie van het kind. Ook de houding van ouders ten opzichte van lezen en de interactie die zij hebben met hun kind vraagt aandacht. Kortom, om problemen op de lange termijn te voorkomen en generatie overstijgende problemen te doorbreken, moeten we (extra) inzetten op preventieve activiteiten. Hiermee geven wij ook uitvoering aan de motie 'geef Nederlandse taal een boost'. Wij zetten hierin in op de samenwerking met het onderwijs en andere partners.

Harmonisering peuter- en kinderopvang / versnelling uitvoering onderwijsagenda

In oktober 2016 is door de raad de Strategische Onderwijsagenda 2016-2020 vastgesteld. Een ambitieus plan dat samen met de partners in de stad, waaronder Kinderopvang, BLOZ en Zwolse 8, is opgesteld. Samen met hen wordt hieraan uitvoering gegeven.

Eén van de strategische thema's waar wij in 2018 verder mee aan de slag gaan is de tweedeling in de samenleving. Het gaat dan over het bieden van gelijke kansen aan iedereen. Dit is ook een thema dat voor het onderwijs speelt. Zowel in het voorschoolse, schoolse als naschoolse. Onderwerpen als sociale integratie, meedoen, talentontwikkeling zijn hierin van belang. Als het gaat om het voorschoolse gaan we in 2018 en 2019 met pilots aan de slag om aan deze thema's versnelling te kunnen geven.

Ambitie 1.4 Inwoners zijn vitaal en de sport is vitaal

Zwemvangnet

Naar aanleiding van de motie van de raad stellen wij voor de huidige zwemvangnetregeling in 2018 te verruimen. Wij beogen deze verruiming als volgt op te pakken

- het bestaande zwemvangnet uit te breiden met 50 plaatsen en de leeftijdsgrens gefaseerd naar 5 jaar te verlagen
- een pilot te starten van zwemles binnen het reguliere zwemlesaanbod voor kinderen uit minimagezinnen in de leeftijd van 13 tot 18 jaar binnen het reguliere aanbod op declaratiebasis.
- ten behoeve van het onderhouden van de zwemvaardigheid via een nader te bepalen regeling een 10- of 12-badenkaart voor de Zwolse zwembaden beschikbaar te stellen aan kinderen tot en met 12 jaar uit minimagezinnen, die in het bezit van een zwemdiploma
- een incidentele bijdrage te leveren aan het onderzoek van HS Windesheim teneinde de kwaliteit van de zwemlessen en het zwemvangnet te verbeteren en daarmee de zwemvaardigheid en zwemveiligheid te vergroten.

Aangepast sporten

In de beleidsnota "Zwolle sport onbeperkt" staat als speerpunt vermeld het ontwikkelen van een servicepunt aangepast sporten. Sinds 2011 zijn een consulent aangepast sporten en de sportcoach aangepast sporten bij SportService Zwolle actief. Zij geven aan het speerpunt de volgende invulling

- Het opbouwen van een netwerk
- Het creëren van samenwerkingsverbanden en afstemming binnen het speelveld
- Het versterken van de sportinfrastructuur
- Meer bekendheid geven aan het aangepast sporten
- Stimuleren van sporten voor mensen met een beperking via de doelgroep en haar (sociale) omgeving.

De afgelopen jaren is gebleken dat deze activiteiten een meerwaarde voor de doelgroep oplevert. Wij willen deze dan ook continueren. .

Actieplan Sport en bewegen: stimuleringsfonds verdienvermogen

Naar aanleiding van het actieplan "sport en bewegen" en de kostenverhogende maatregelen vanuit de bezuinigingen op de sportbegroting zijn veel verenigingen aan de slag gegaan om verdienvermogen te genereren. Een aantal verenigingen heeft aangegeven dat er (voor)investeringen nodig zijn om activiteiten in het kader van het verdienvermogen op te kunnen zetten. De verenigingen kunnen de kosten echter niet geheel dragen. Wij willen onderzoeken of we aansluiten bij de systematiek van Initiatiefrijke Zwolle hiervoor ondersteuning kunnen bieden. Bij de begroting 2018 zullen wij hierop terugkomen.

Kunstgrasvelden

Bij de begrotingsbehandeling 2017 is een motie aangenomen "inventarisering capaciteitsproblemen sportvelden". Daarin wordt het college verzocht om een prioritering aan te geven bij het terugdringen van de capaciteitsproblemen en bij de voorjaarsbrief 2017 rekening te houden met de daarvoor benodigde middelen.

Uit een nader uitgevoerd capaciteitsonderzoek blijkt dat er op een drietal buitensportaccommodaties (Vegtlust, Jo van Marle, Weidesteen) met name voor wat betreft de trainingsactiviteiten een knelpunt ontstaat. Oplossing van dit knelpunt kan onvoldoende worden gevonden in de directe omgeving van het sportpark, zodat er noodzakelijkerwijs een oplossing op het sportpark zelf gevonden moet worden. Dit kan door een bestaand natuurgrasveld om te bouwen naar een kunstgrasveld. De jaarlijkse lasten worden geraamd op een bedrag van € 40.000 per veld.

Groot onderhoud openluchtbad

Een aantal jaren geleden is het openluchtbad volledig gerenoveerd in opdracht van de gemeente Zwolle als eigenaar van het zwembad. Met het bestuur van het Openluchtbad is een huurovereenkomst afgesloten waarbij de verantwoordelijkheid voor het klein dagelijks onderhoud bij de vereniging ligt en het groot onderhoud plus renovatie bij de gemeente Zwolle. Nu is het moment gekomen dat onderhoud gepleegd moet worden. Om het noodzakelijk onderhoud in beeld te brengen is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Voor de uitvoering van dit plan is geen dekking binnen de sportbegroting aanwezig, wel kunnen onderdelen van de werkzaamheden aan dit nationaal monument mogelijk in aanmerking komen voor landelijke subsidie. Over de periode tot en met 2023 is naar verwachting een bedrag voor groot onderhoud noodzakelijk tot ongeveer € 500.000.

WRZV hallen

Het haalbaarheidsonderzoek laat zien dat het voor de toekomst van de WRZV hallen het gewenste scenario is om nieuwbouw te realiseren op de locatie Voorsterpoort. Met deze ontwikkeling wordt beoogd een modern en up to date sporthallencomplex te realiseren dat voldoet aan de huidige eisen, zijn huidige maatschappelijke functie kan blijven vervullen, gesitueerd wordt op een zichtbare, goed bereikbare locatie en geen overlast bezorgt naar de omgeving. De functie van de WRZV-hallen is blijvend noodzakelijk gezien de druk op het gebruik van de andere sporthallen. Bijkomend gunstig effect is dat de huidige locatie door VEZ meteen, na vertrek en realisatie van de nieuwe WRZV-hallen, kan worden benut voor de realisatie van een auditorium. VEZ heeft al langere tijd aangegeven serieuze belangstelling te hebben voor deze locatie.

Binnen de sportbegroting zijn onvoldoende middelen beschikbaar om de uit deze ontwikkeling voortkomende structurele lasten te dekken. Wij houden dan ook rekening met belasting van de structurele bestedingsruimte. Bij de begroting komen we hierop terug.

Ambitie 1.5 De school staat in haar kracht door verbinding met de wijk, de stad, en de regio

Onderwijshuisvesting

In aansluiting op de strategische onderwijsagenda wordt met de schoolbesturen een strategisch onderwijshuisvestingsplan opgesteld. Uitgangspunt is te komen tot een meerjarig strategische huisvestingsvisie waarbij voor de komende jaren helder in beeld wordt gebracht wat er op wijkniveau met de schoolgebouwen moet gebeuren en hoe de schoolbesturen en de gemeente Zwolle dit gezamenlijk oppakken. Naar verwachting kan dit plan en de financiële uitwerking hiervan in de gemeenteraad van juni/juli worden besproken. Omdat dit het proces van deze strategische visie nog niet geheel is afgerond zijn er nog geen bedragen opgenomen in deze perspectiefnota. Bij de begroting geven wij inzicht op de financiële effecten op de structurele bestedingsruimte.

Ambitie 1.6 Visie op dierenwelzijn

Zorg dragen voor het welzijn van dieren is noodzakelijk! Ze zijn van grote waarde voor mensen, maar dieren hebben ook een eigen intrinsieke waarde en zijn bovendien volstrekt afhankelijk van hoe mensen met hen omgaan. De gemeente ontwikkelt daarom een visie op dierenwelzijn en doet dit in samenspraak met de partners in de stad. Er wordt pro actief, en in goed overleg met de partners in de stad een steeds actueel beleid vormgegeven. De gemeente is bekend met wat er zowel landelijk als lokaal speelt op het gebied van dierenwelzijn en speelt hier adequaat op in".

Financiële samenvatting programma samenleving					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Zwemvangnet		40	40	40	40
Aanleg kunstgrasvelden	1)	120	120	120	120
Bestrijden laaggeletterdheid		75	75	75	75
Strategisch meerjarenplan onderwijshuisvesting	1)	pm	pm	pm	pm
Onderhoud en vervanging AED's		12	12	12	12
WRZV	1)	pm	pm	pm	pm
(Meerjarig) incidenteel					
Zwemvangnet		84	54		
G-sportbeleid		85	85		
Actieplan sport en bewegen		pm			
Groot onderhoud Openluchtbad		500			
Bestrijden laaggeletterdheid		150	150		
Harmonisering peuter- en kinderopvang		50	50		
Onderhoud en vervanging AED's		10			

De pm-posten worden voor of tijdens de begrotingsbehandeling 2018 uitgewerkt.
1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Programma 3 opvang en bescherming

Ambitie 3.3 Inwoners kunnen een beroep doen op maatschappelijke opvang en beschermd wonen, zo lang als nodig, en zo kort als mogelijk

Uitgeprocedeerde asielzoekers

In Zwolle zijn we van mening dat niemand op straat hoeft te verblijven. Sinds 2002 bieden we daarom noodopvang aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers die geen recht hebben op opvang door het COA, maar nog niet zijn teruggekeerd. Naast opvang bieden we samen met onze ketenpartners begeleiding aan deze mensen om hen terug te laten keren naar het land van herkomst. Deze ketenpartners, de Centrale Toegang, het Leger des Heils, IOM, DT&V, Vreemdelingenpolitie, Vluchtelingenwerk en de gemeente, hebben periodiek overleg met elkaar over individuele casuïstiek.

Sinds 2015 wordt er op rijksniveau gesproken over het realiseren van een beperkt aantal noodopvangen in enkele grote gemeenten. Veel gemeenten voelen hier niets voor omdat in deze vorm van opvang mensen zonder succesvolle terugkeer na 13 weken op straat worden gezet. Het gesprek hierover met de staatssecretaris is gestaakt en zal na de vorming van een nieuw kabinet worden voortgezet. Het rijk heeft in 2015 en 2016 bijgedragen aan de lokale bed and breakfast regelingen. Deze bijdrage is eveneens gestopt.

In afwachting van de landelijke ontwikkelingen willen we ons beleid voortzetten. Met de gevraagde middelen bieden we onderdak aan alleenstaanden en gezinnen, betalen we de kosten van levensonderhoud en uitzonderlijke ziektekosten waartegen geen verzekering.

Financiële samenvatting programma opvang en bescherming					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidenteel					
Opvang/begel. uitgeprocedeerde. asielzoekers		120	120		

Programma 4 Inkomen

Ambitie 4.1 Alle Zwollenaren moeten in hun levensonderhoud kunnen voorzien

Schulddienstverlening

Eind 2016 is het beleidsplan schulddienstverlening 2012-2016 geëvalueerd door onder meer diverse partijen in de stad, een klanttevredenheidsonderzoek en een onderzoek door de Zwolse Rekenkamercommissie. Uit de evaluatie is gebleken dat er voldoende basis is om verder te bouwen op het ingezette beleid, maar dat vernieuwing en innovatie van beleid en uitvoering nodig is om aansluiting te vinden bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Op basis van de evaluaties en bevindingen is het nieuwe beleidsplan voor de periode 2017-2021 opgesteld (zie het afzonderlijke raadsvoorstel). De komende jaren zetten we vooral in op het vernieuwen van dienstverlening, vernieuwen van samenwerking met partners en meten van impact.

Bij de actielijn vernieuwen van dienstverlening zetten wij in op vroegtijdig signaleren en ondersteunen, hierin zien we een centrale rol voor het Sociaal wijkteam en zetten we in op uitbreiding van het Sociaal raadsliedenwerk en 'Op orde'. We gaan werken met één contactpersoon per huishouden, gaan aanbod ontwikkelen voor -en afstemmen op specifieke doelgroepen (waaronder kwetsbare bewoners, zelfstandigen en jongeren), ontwikkelen nieuwe methodieken en verlenen actief nazorg om terugval te voorkomen. We herintroduceren beschermingsbewind bij de gemeente en werken aan verdere verkorting van de doorlooptijden. We verkennen de mogelijkheid van een lokaal Perspectiefonds, dit fonds biedt de gemeente de mogelijkheid om onder strikte voorwaarden de schulden van jongeren en inwoners met beginnende schulden over te nemen zodat zij een tweede kans krijgen.

Bij de actielijn samenwerking met partners investeren we samen met onderwijspartners in scholing op financieel gebied. We ontwikkelen een alternatief voor huisuitzettingen in samenwerking met woningcorporaties en investeren in voorlichting aan- en samenwerking met werkgevers; zij kunnen een belangrijke rol vervullen bij het signaleren, voorkomen en mede oplossen van schulden bij werknemers.

Bij de actielijn impact meten maken we slimmer gebruik van data om meer zicht te krijgen op specifieke inwonersprofielen. De monitoring en impactmeting richt zich ook op de kwalitatieve impact.

Uitvoeringskosten bijstandsverlening

Bijstandsverlening is een wettelijke taak. Om de bijstandsaanvragen binnen wettelijke termijnen te kunnen afhandelen is capaciteit nodig. De gevraagde € 180.000 is een voortzetting van meerjarig incidenteel geld 2015-2017 dat in de PPN 2014 is toegekend op basis van een capaciteitsberekening. Het bijstandsvolume is sindsdien (inclusief de prognose voor 2017) met bijna 15% gestegen. Op basis van een nieuwe prognose zal het bijstandsvolume ook de komende jaren nog niet dalen en zijn dus wederom meerjarig incidentele middelen nodig om de aanvragen tijdig te kunnen voldoen.

Het CPB prognosticeert in de verkenning 2018-2021 een aanhoudende groei van het aantal bijstandsgerechtigden. Een nieuwe capaciteitsberekening die extern getoetst wordt, zal duidelijk maken of formatie en bijstandsvolume nu en de aankomende jaren in evenwicht zijn.

Experiment Participatiewet

We willen meer inwoners met een bijstandsuitkering de kans bieden om mee te doen in de samenleving. In lijn met de moties van de raad wordt onderzocht wat het effect is van meer vrijheid en minder regels binnen de uitvoering van de Participatiewet, waarbij we nadrukkelijker uitgaan van vertrouwen in plaats van controle. Deze aanpak wordt in het onderzoek vergeleken met de dienstverlening volgens bestaand beleid. We willen wetenschappelijk onderzoeken of een verandering van de uitvoering van de Participatiewet bij bijstandsgerechtigden daadwerkelijk leidt tot meer economische en maatschappelijke participatie. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door de Universiteit Twente. Voor verdere informatie zie het raadsvoorstel dat gelijktijdig met de perspectiefnota in de raad wordt behandeld.

Ambitie 4.3 Inwoners kunnen hun financiële belangen zelf behartigen of worden indien nodig daarin door ons ondersteund

Uitstroom zelfstandigen

Het regionaal bureau zelfstandigen (RBZ) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke regelingen BBZ en IOAZ (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen). RBZ ondersteunt bijstandsgerechtigden die willen uitstromen als zelfstandige.

Het aantal trajecten is toegenomen, evenals de gemiddelde tijdsduur per traject doordat onze klanten gemiddeld genomen een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

Tot nu toe hebben we dit opgelost door de tijdsbesteding per traject naar beneden bij te stellen, om niet te hoeven werken met een opnamestop is. Dit gaat echter ten koste van de kwaliteit en het resultaat (uitstroom) van de trajecten. Zonder formatieuitbreiding zal een opnamestop moeten worden ingevoerd voor het begeleiden van mensen met een bijstandsuitkering die willen starten met zelfstandige activiteiten. Deze mensen blijven dan mogelijk onnodig langer afhankelijk van een bijstandsuitkering. Formatieuitbreiding is dan ook noodzakelijk

Financiële samenvatting programma inkomen					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Contactpersoon schulddienstverlening		40	40	40	40
Intensivering schulddienstverlening		350	350	350	350
Waarvan terugverdieneffect			-56	-168	-280
(Meerjarig) incidenteel					
Intensivering schulddienstverlening (netto)		405	405		
Waarvan terugverdieneffect		-60	-60		
Uitvoeringskosten bijstand		180	180		
Uitstroom zelfstandigen		60	60		
Experiment participatiewet		175			

Programma 5 ondernemende levendige stad

Ambitie 5.1 Zwolle is met haar economische topositie een aantrekkelijke woon- en werkstad voor de eigen inwoners en de regio

Verbeteren digitale dienstverlening aan ondernemers

In september 2015 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Eén van de twee hoofdambitieën is de verbetering van de digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Deze sluit aan op de landelijke ambities (VNG agenda 2020). Met name de digitale dienstverlening aan ondernemers blijft achter. Zwolle scoort eind 2016 nog maar 55% op de digitale beschikbaarheid van producten (eind 2014 was dit 46%). Deze beschikbaarheid moet naar 100% in 2020. In peilingen van het vestigingsklimaat onder ondernemers scoort de dienstverlening nog goed, maar de nieuwste peilingen laten zien dat de positie van Zwolle dalende is. Om het positieve landelijke imago niet kwijt te raken is het nodig om op korte termijn een inhaalslag te maken.

Wij stellen voor incidentele middelen beschikbaar te stellen voor aansturing en coördinatie bij upgrade van de digitale producten voor ondernemers / website en implementatie CRM systeem.

Economische structuurversterking

Zwolle wordt gezien als een aantrekkelijke stad voor bedrijven, instellingen, mensen die een bedrijf willen opzetten en consumenten. Daarbij trekt de economie aan, ook in Zwolle. Dit levert extra kansen op voor Zwolle en stimuleert ondernemers al dan niet in multiple helix verband tot nieuwe economische initiatieven waarmee de economische positie van Zwolle wordt versterkt. Op verzoek van de raad is met de motie "Ontzorg de ondernemer (M-11)" gevraagd meer te doen voor (MKB) ondernemers door ruimte te geven aan nieuwe initiatieven en daarbij lasten te verlichten. Hiertoe zijn verbeterpunten opgesteld voor de interne organisatie. Om daarnaast ook de ondernemers zelf beter te faciliteren bij nieuwe structuurversterkende projecten waarvoor in vrijwel alle gevallen de initiatiefnemers de kosten niet volledig zelf kunnen financieren, is een stimuleringsbudget nodig. Bij de begroting 2018 zullen wij met een voorstel komen.

Ambitie 5.2 Zwolle is koop- en recreatiecentrum van de regio

Subsidiebudget Evenementen

Zwolle is een bruisende stad met een diversiteit aan evenementen en festivals. We profileren Zwolle als evenementenstad voor iedereen. Dit gaat hand in hand met de versterking en profilering van een aantrekkelijke binnenstad. Daarnaast willen we nieuwe initiatieven ondersteunen.

Het huidige budget is nodig voor de zogenaamde kernevenementen: Halve Marathon, Ster van Zwolle, Zwolle Unlimited, Stadsfestival en het Bevrijdingsfestival. Hiermee zetten we Zwolle landelijk als evenementenstad op de kaart. Daarnaast wordt het budget toegekend aan lokale evenementen (Stratenfestival, Sinterklaas, Koningsdag). Dit zijn structurele subsidies, Er is geen ruimte voor nieuwe initiatieven.

Naast evenementen in de zomermaanden willen we ook met een aanbod aan evenementen in de wintermaanden een bezoek aan Zwolle aantrekkelijker maken. In de winter van 2016/2017 heeft, met ondersteuning van incidentele middelen, voor het eerste Winters Zwolle plaatsgevonden in de binnenstad. Het evenement was geslaagd en heeft de potentie om de komende jaren verder uit te groeien tot een kernevenement in de wintermaanden.

Ambitie 5.3 Zwolle heeft een kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod en een dynamisch en innoverend cultureel klimaat

Museale samenwerking

Zoals bij de besluitvorming in februari in de raad is gesignaleerd verwachten wij dat bij het samengaan van HCO en SMZ in het kader van het verhaal van Zwolle zich frictiekosten zullen voordoen. Voor het zomerreces verwachten wij dat we de omvang weten. Wij zullen dan ook bij de begroting wellicht een beroep moeten doen op de incidentele bestedingsruimte.

Kunst in de openbare ruimte

Beeldende kunst heeft een versterkend effect op de ruimtelijke kwaliteit. Er zijn diverse plannen om de ruimtelijke kwaliteit door middel van kunst te versterken. Budget voor dergelijke uitgaven ontbreekt.

De aanleiding van dit knelpunt is gewijzigde wetgeving (BBV). Hierdoor bestaat er geen voeding meer vanuit de grondexploitaties voor de percentageregeling beeldende kunst. Onvoldoende financiële ruimte is nu ontstaan om beeldende kunst te realiseren. Omdat de grondexploitaties nu niet meer bijdragen betekent dit een grotere afdracht aan de reserve Vastgoed, die wordt verrekend met de algemene middelen.

Afstoten BKR kunst

Wij willen beoordelen welke voorwerpen moeten worden behouden en welke kunnen worden afgestoten. Het afstoten dient volgens voorschriften van de LAMO (Leidraad Afstoten Museale Objecten) te gebeuren. Dit gaat een besparing van €27.000 opleveren. De huurderiving voor de Wezo is €17.000 en de personeelskosten zijn €10.000. Voor de medewerker zijn inmiddels vervangende (betaalde/gedekte) werkzaamheden gevonden.

Financiële samenvatting programma ondernemende stad					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidenteel					
Kunst in openbare ruimte		50	50		
Afstoten BKR-kunst		50			
Friciekosten HCO/SMZ		pm			
Digitale dienstverlening ondernemers		20	20		
Evenementen		100			
Economische structuurversterking		pm			
De pm-posten worden voor of tijdens de begrotingsbehandeling 2018 uitgewerkt.					

Programma 6 toekomstgerichte stad

Ambitie 6.1 Zwolle is een stad met een uitstekende ruimtelijke structuur en kwaliteit die de grote opgaven aan kan en waar ruimte is om gedurfde dingen te doen

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt medio 2019 in werking. Doel van de wet is om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit te bereiken en in stand te houden. De nieuwe wet biedt meer ruimte voor maatwerk, gaat uit van minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en neemt vertrouwen als uitgangspunt.

Onze ambitie is dat wij in Zwolle de kansen die de wet biedt voor zowel initiatiefnemers, belanghebbenden als de gemeente zoveel mogelijk willen benutten.

Tegelijkertijd is de Omgevingswet een ingrijpende stelselherziening met landelijk eisen voor een digitaal stelsel. Het gaat om nieuwe producten (in ieder geval omgevingsvisie, omgevingsplan), nieuwe processen, nieuwe werkwijzen, nieuwe ICT systemen , opleidingen en niet in de laatste plaats een doorontwikkeling van houding en gedrag (DNA). Om dit goed te doen en op tijd klaar te zijn wordt de implementatie programmatisch aangepakt. We hebben een programma manager aangesteld, er is een kernteam actief en het plan van aanpak is klaar.

De raad heeft voor het programma een begroting vastgesteld voor 2017 en 2018. De bedragen voor 2017 en 2018 zijn niet toereikend. We hebben nu meer inzicht in wat er moet gebeuren om medio 2019 klaar te zijn voor de Omgevingswet. Dat is onze ambitie en we hebben geen echt alternatief. Als we niet klaar zijn krijgen we te maken met overgangsrecht, twee verschillende systemen en dat kost nog veel meer aan inzet en budget . Met de wetenschap van nu hebben we een meerjarige begroting opgesteld. Het landelijk model van de VNG hebben we als basis genomen en vertaald naar de Zwolse situatie. Voor Zwolle hebben we goed gekeken wat minimaal nodig is om de ambitie waar te maken en de gewenste kwaliteit te bereiken. Voor de dekking van de kosten doen wij ook beroep op andere budgetten. Voor ICT de MPI, het budget DNA, het jaarlijkse budget opleidingen en het reguliere budget bestemmingsplannen. Hiermee hebben we de benodigde gelden terug kunnen brengen en blijven we ruim onder de voor Zwolle ingeschatte budgetten middels het VNG model.

Omgevingsvisie

Zoals in het plan van aanpak voor de Omgevingsvisie is opgenomen wordt in 2017 een omgevingsvisie 1.0 voorbereid met de hoofdlijnen voor het strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving. Vanaf 2018 volgt de verdere uitwerking (met uitspraken op gebiedsniveau) en de juridische verankering in een Omgevingsvisie die als formeel-juridisch kader na wettelijke inspraak) de huidige structuurvisies vervangt. Voor de Omgevingsvisie 2.0 hebben we eerder benoemd:

- De Omgevingsvisie 2.0 bevat de hoofdlijnen voor het beleid voor de fysieke leefomgeving (milieu, water, verkeer- en vervoer)
- We beogen vermindering van sectoraal beleid
- Ambities van de Omgevingsvisie vertalen we naar een juridische status
  - Uitwerking naar gebiedsniveau (plankaart)
  - Locatieonderzoek en MER
  - Inspraak (afdeling 3.4 Awb)
  - Document is digitaal raadpleegbaar

Cocreatie is in 2018 een wezenlijk. Dit vraagt om een bredere dialoog met de stad. We streven naar het bereiken van tenminste 5.000 mensen. Dit doen we door stadsgesprekken met inwoners in wijken en buurten, en met inzet van het burger- en ondernemerspanel, Het gaat hierbij ook om gesprekken te voeren over mogelijke woningbouwlocaties en realisatie van de (nieuwe) opgaven op het gebied van klimaat, energie en circulaire economie.

Gebiedsontwikkeling Oosterenk

Op Oosterenk vinden sinds enkele jaren belangrijke ruimtelijke en economische veranderingen plaats. Het voorheen door leegstaande kantoren gedomineerde gebied transformeert in snel tempo naar een aantrekkelijk gemengd gebied waar naast werken, Health en Care, Zwollenaren ook graag willen gaan wonen. Deze ontwikkelingen passen formeel niet in ons vigerend structuurplan. Hierin is Oosterenk namelijk aangemerkt als centrum-stedelijk werkgebied. In 2016 hebben wij ingestemd met b uit de rapportage van Fakton waarin de rol van de gemeente t.a.v. Oosterenk duidelijk wordt aangegeven: actief, verbindend en visievormend. Deze rol vraagt om de volgende gemeentelijke inzet:

1. een gemeenschappelijke visie, die we in 2017 nog willen opstellen
2. Invloedzones duiden voor toekomstige ontwikkeling van ISALA en het Stadion
3. Aanstellen van gebiedsmanager Oosterenk

De economische en ruimtelijke ontwikkelingen op Oosterenk zoals vastgoedontwikkelingen in leegstaande kantoorgebouwen en tal van verzoeken om structurele aanpassingen van de openbare ruimte, zijn in de afgelopen jaren zo complex geworden dat gemeentelijke regie nu noodzakelijk is. Van het economische vraagstuk leegstaande kantoren is de opgave op Oosterenk er inmiddels één van ruimtelijke ordening. Dat vraagt om een gemeentelijke gebiedsmanager die zorg kan dragen voor regie, verbinden en strategische communicatie ook in combinatie met de op

te stellen visie. Omdat Oosterenk een pilot is waarin we werkenderwijs leren en evalueren, maken we in 2018 de balans op en gaan na of inzet van een gebiedsmanager gecontinueerd zal moeten worden.

Nieuwe ruimtelijke initiatieven

We zien het aantal ruimtelijk initiatieven in de stad sterk toenemen. Ten opzichte van die initiatieven vervullen we een meer actieve rol. Niet alleen toetsen we aan de kaders doch verbinden, zoeken naar meekoppelkansen en indien nodig zoeken naar alternatieve locaties. Ook naar buiten toe nemen we een meer expliciete rol in de communicatie en participatie met de omgeving. Hiervoor is extra inzet vanuit de organisatie vereist.

Bij initiatieven wordt een deel van de kosten in rekening gebracht bij de initiatiefnemer. Echter niet alle kosten kunnen we op deze verhalen.

Ambitie 6.2 Zwolle heeft een evenwichtig aanbod op de woningmarkt om in en door te stromen

Investeringsagenda wonen

Onze woonvisie, die op korte termijn wordt aangeboden aan college en raad, beschrijft vier hoofdambities:

- Sterke groeistad (duurzaam en toekomstbestendig)
- Vernieuwende woonstad (ruimte voor vernieuwing)
- Solidaire leefstad (prettig zelfstandig wonen)
- Duurzame Deltastad (waterbewust en toekomstbestendig)

Deze vier ambities tezamen maken dat Zwolle voor de komende jaren staat voor de volgende stap in stedelijkheid. Hoe kunnen we de stad versterken als centrum van deze regio en Noord Oost Nederland en de economische toppositie in Nederland behouden. We zien daarbij de groei van de stad met in totaal 10.000 woningen (2017-2040) niet als een lineair proces van woningen toevoegen, maar als de opgave om voor de komende jaren 'elke woning raak te laten zijn' omdat met deze woningen nog een substantiële invulling en verandering in de stad tot stad gebracht wordt (kan worden). Voor een uitgebreide toelichting op deze ambities wordt verwezen naar de woonvisie

De eerste stappen die wij zetten tot realisatie van de woonagenda zijn

1. Opstellen ontwikkelstrategie: zonder nu al exact in te vullen hoe de ontwikkelstrategie er precies uit moet zien, gaat het om de volgende zaken. Creëren totaaloverzicht waarin vraag en aanbod (kwantitatief en kwalitatief) met elkaar worden geconfronteerd op stadsniveau: in welke wijken welk aanbod realiseren (hoeveel, welke type woningen)? Verkennen (on)mogelijkheden van binnenstedelijke locaties, inclusief prioritering ervan. Welke investeringen zijn nodig om met name de binnenstedelijke woningbouwopgave waar te maken? Ook wordt ingegaan op de rolneming van cruciale actoren zoals corporaties, ontwikkelaars/beleggers en de gemeente. Uitwerken van gebiedsvisies om de woonopgave te verbinden met de opgave te komen tot duurzame en toekomststerke wijken. De ontwikkelstrategie dient daarnaast in aansluiting op de Omgevingsvisie uitspraken te doen over de ontwikkellocaties na 2027.
2. Start ontwikkeling van enkele binnenstedelijke locaties: Zwolle gaat met name voor het binnenstedelijke programma een nieuwe fase in. Als de lopende projecten (Kraanbolwerk, Wezenlanden, Prinsenpoort, Bageijneweide, Kamperpoort) rond 2019-2020 zijn afgerond, zijn er geen projecten in het stedelijk/centrumstedelijk milieu in ontwikkeling. Aan de vraagkant is de behoefte aan centrum stedelijk wonen relatief hoog, en het bieden van centrumstedelijke milieus op inbreidingslocaties levert een belangrijke bijdrage levert aan de volgende stap in stedelijkheid die Zwolle gaat zetten. Ruimte is daarbij schaars. Er zullen nieuwe locaties aan snee moeten worden gebracht om de vraag te kunnen invullen. Op grond van de ontwikkelstrategie zullen we keuzes maken met welke ontwikkellocaties we op korte termijn starten. Te denken valt bijvoorbeeld aan Noordereiland, IJsselhallen, Spoorzone.
3. CPO aanjagen en faciliteren: er is op het punt van CPO en zelfbouw (wo Tiny Houses) veel energie in de stad. We hebben tot op heden vooral een faciliterende houding. Op grond van die faciliterende houding kijken we wat de mogelijkheden zijn als zich een groep/ initiatief meldt. Maar omdat we geen locaties in bezit hebben of hebben aangewezen, is feitelijk de zoektocht naar een locatie voor initiatiefnemers best wel moeizaam. Vanuit deze beleidsopgave zullen we dan ook actief locaties voor CPO moeten gaan aanwijzen.
4. De sociale wonen opgave, verbindt zich steeds meer met de opgave voor wonen en zorg. Dit vraagt om extra capaciteit om de integrale verbinding wonen en zorg aan te jagen en vorm te geven. En ook om in te zetten op bijzondere woonvormen met specifieke woonzorgarrangementen, langer zelfstandig wonen e.d. We brengen de programmatische vraag - zowel kwantitatief als kwalitatief - in kaart, zullen initiatief nemen om relevante partijen bij elkaar te brengen en op basis van een gezamenlijke (meerjaren)visie afspraken te maken over langer en sneller weer zelfstandig wonen met de 'uitvoerders': woningcorporaties, zorgaanbieders en marktpartijen, we stimuleren de uitstroom Beschermd Wonen (WMO en Jeugd) naar zelfstandig wonen en werken instrumenten uit voor versterking vitaal netwerk. In 2017 wordt ook een verkenning gedaan naar de reële vraag en mogelijkheden voor het invoeren van een Blijverslening. Deze is een instrument van SVn waarvan de systematiek vergelijkbaar is met de starterslening. Huizenbezitters kunnen hiermee hun woning levensloopbestendig maken. Leningsvoorwaarden zijn gunstig, vooral voor mensen die gezien hun leeftijd bij reguliere banken niet meer terecht kunnen. Op deze manier kan een bijdrage worden geleverd aan de opgave van de gemeente in het kader van langer zelfstandig wonen. De SVn verzorgt de uitvoering van de Blijverslening, onder de condities die door de gemeente worden gesteld aan het toekennen. Aangezien het gaat om een lening met een looptijd van maximaal 10 jaar, is sprake van rentevergoeding en aflossing (hypothecaire vorm). De SVn vraagt om een jaarlijkse beheerkosten vergoeding van 0,5% over de schuldrest.

5. Matchmakingrol/acquisitie en accountmanagement: omdat een groot deel van de binnenstedelijke woningopgave wordt gerealiseerd in transformatie of locaties die niet van de gemeente zijn, is het nodig om een actieve (matchmaking)rol aan te nemen bij het koppelen van eigenaren van publieke en particuliere ontwikkelingslocaties enerzijds en beleggers anderzijds. Om effectief te zijn voor acquisitie van beleggers en transformatie van kantoren naar wonen is het opereren in de juiste (marketing) netwerken van belang. Zwolle is daarom lid geworden van Holland Property Plaza (HPP). Het lidmaatschapsgeld en bijkomende netwerkactiviteiten (beurzen/nieuwsbrieven en/of ander marketingmateriaal) zijn nu incidenteel gedekt.

Zeer essentieel c.q. randvoorwaardelijk voor alle opgaven is marktanalyse en advisering over het gewenste programma. Weten wat er in de markt speelt, waar kansen zich voordoen, welke trends en ontwikkelingen er zijn, vraagt continu om goede monitoring en onderbouwing. Dat gaat niet vanzelf en zal structureel moeten worden belegd. Digitalisering en slim gebruik van data levert een belangrijke bijdrage aan het versterken van ons strategisch en sturend vermogen. Nu is vaak sprake van handmatig samengestelde lijstjes. Dat is niet alleen heel veel werk, het kost ook veel tijd. Het levert bovendien vaak maar éénmalige informatie op. En dat is onvoldoende voor goede managementinformatie en monitoring van relevante ontwikkelingen. Dit vraagstuk speelt feitelijk gemeentebreed. Hiervoor is dan ook gemeentebrede capaciteit aangevraagd m.b.t. de strategische opgave kwaliteitsslag organisatie (strategische adviseur informatievoorziening en datagedreven analist gemeentebreed, inclusief wonen).

Ambitie 6.3 Zwolle is duurzaam bereikbaar door samenlevingsgericht te werken aan slim en schoon vervoer

Lokale Agenda voor Inclusie/Stadsergonoom

In 2013 heeft Zwolle het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap onderschreven. 'Inclusief beleid' gaat over non-discriminatie, participatie, gelijke kansen, toegankelijkheid en persoonlijke autonomie. Om de omslag naar een inclusieve samenleving te bevorderen, stelt het rijk voor dat gemeenten met 'lokale agenda's voor inclusie' gaan werken. Gegeven de wettelijke kaders is dit niet vrijblijvend.

Wij stimuleren inclusiviteit door het subsidiëren van de stichting Toegankelijk Zwolle (structureel) en het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Begin 2016 is de Visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte vastgesteld. en er wordt nu gewerkt aan de concretisering via een Handboek toegankelijkheid dat medio 2017 gereed zal zijn. Toegankelijkheid van de openbare ruimte staat zoals hierboven aangegeven niet op zichzelf. Het thema inclusieve samenleving is breder. Meedoen in de samenleving betekent: onderwijs kunnen volgen, zelfstandig kunnen wonen, zich welkom voelen als consument, gelijke kansen hebben als werknemer en ondernemer, toegang hebben tot informatie, financiering, (openbare) gebouwen en openbaar vervoer. Samen met de stichting Toegankelijk Zwolle wordt in 2017 de lokale agenda voor inclusie opgesteld.

Binnen de gemeente bestaat geen aanspreekpunt/aanjaagfunctie meer in de persoon van de stadsergonoom, Mede gegeven het geratificeerde VN-verdrag en de benodigde uitwerking op gemeentelijk niveau, is het voorstel daarom voor de komende jaren capaciteit beschikbaar te stellen voor deze thematiek binnen het fysiek domein en daarmee de rol van de stadsergonoom te borgen. De focus ligt op de praktische uitvoerbaarheid van het thema inclusiviteit in het fysieke domein. -De forse Investeringsimpuls in intelligente transportsystemen vanuit het Beter Benutten programma (Partnership Talking Traffic) op duurzame wijze consolideren en doorzetten. Vervolgprogramma Beter Benutten Zwolle Kampen op 24 maart 2015 en begroting 2017.

Koploperaanpak en slimme mobiliteit

Sinds 2012 werken rijk, regio en bedrijfsleven samen aan een betere bereikbaarheid van Zwolle en de regio via het programma Beter Benutten. Het huidige vervolgprogramma eindigt op 1 januari 2018. Uit recente prognoses blijkt dat het aantal verplaatsingen gaat toenemen. De kans op vertragingen en een langere reistijd groeit. Via de Koploperaanpak, gedragsmaatregelen en het toepassen van slimme technologie kan de aanwezige capaciteit beter worden benut, door bijvoorbeeld het stimuleren van fietsen, OV-gebruik of het reizen buiten de spits. Deze aanpak heeft een dempend effect op de negatieve gevolgen van meer mobiliteit.

De bestaande samenwerking met werkgevers, publiekstrekkers en onderwijsinstellingen (Koploperaanpak) zorgt voor een gedeelde verantwoordelijkheid in het borgen van de bereikbaarheid van de stad. De kosten van deze aanpak hebben te maken met de inzet van de externe mobiliteitsmakelaar, het bereikbaarheidsfonds, het organiseren van het platform (website, bereikbaarheidscafés en de nieuwsbrief) en het beheren en doorontwikkelen van intelligente transportsystemen en in-car diensten (Landelijke Partnership Talking Traffic) gericht op spreiding en optimale doorstroming van het verkeer (auto, vracht, fiets, OV). De samenwerking van rijk, regio en bedrijfsleven is een bewezen vehikel waaraan met co-financiering van partijen infrastructurele en gedragsmaatregelen ten behoeve van betere doorstroming van autoverkeer en fietsen kunnen worden gekoppeld. In 2018 brengen we de invulling van de te nemen maatregelen in beeld. Op basis hiervan zullen wij in 2018 met een exact voorstel komen.

Financiële samenvatting programma toekomstgerichte stad					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidenteel					
Omgevingswet		625	1.040		
Omgevingsvisie		450			
Investeringsagenda wonen		385	125		
Gebiedscoördinator Oosterenk		110			
Nieuwe ruimtelijke initiatieven		143	143		
Stadsergonoom		27	27		
Koplopersaanpak en slimme mobiliteit		120			

Programma 7 vitale wijken

Ambitie 7.1 De Zwollenaar ervaart zijn woonomgeving als een aantrekkelijke en vitale omgeving om te wonen, werken, ontmoeten, ontspannen en waar men op elkaar betrokken is

Geluidsreducerend asfalt.

In de risicoparagraaf van de begroting is een passage opgenomen over de kwetsbaarheid van geluid reducerende asfaltdekkingen. Deze asfaltdekkingen zijn gelegd op wegen waarop een geluidsreductie gewenst is; deels in bestaand stedelijk gebied, maar veelal in nieuwe ontwikkelingen. Het voordeel van het toepassen van geluid reducerend asfalt is dat er meer uitgeefbaar oppervlakte voor woningbouw is.

Sinds een aantal jaren zien we dat dit asfalt een beperkte levensduur heeft. Het eerste voorbeeld hiervan was de Hasselterweg, waarvoor vervroegd groot onderhoud noodzakelijk was. Inmiddels is de deklaag van de Westenholterallee al vervangen en vertoont een aantal andere wegen met dergelijke dekkingen ook al gebreken.

We zijn gebonden aan het toepassen van deze dekkingen vanuit het bestemmingsplan. Op dit moment zijn er nog geen kosten aantrekkelijke alternatieven voorhanden die een geluidsreducerend effect geven die voldoen aan de geluidscriteria van het bestemmingsplan.

Ambitie 7.2 Zwolle is een stad waar iedereen veilig leeft, woont, werkt en zich veilig voelt

Cameratoezicht Binnenstad

We constateren tijdens uitgaansavonden een uitbreiding van uitgaan gerelateerde overlast naar andere delen van de binnenstad, namelijk naar locaties waar de horeca zich de afgelopen jaren heeft gevestigd. Dit maakt dat het oorspronkelijke cameraplan niet langer dekkend is. Concreet betekent dit de behoefte aan een uitbreiding met 6 camera's.

Cameratoezicht levert een belangrijke bijdrage aan het beheersbaar houden van de veiligheidssituatie tijdens uitgaansavonden in de binnenstad, gezien vanuit het oogpunt van openbare orde en overlast. Het kan een preventief effect hebben (de aanwezigheid van camera's voorkomt incidenten) en tegelijkertijd zorgen camera's ervoor dat er meer incidenten worden geregistreerd en opgelost. Om deze meerwaarde te kunnen behouden is het noodzakelijk dat het cameratoezicht "meebeweegt" naar die gebieden waar zich uitgaansgerelateerde overlast voordoet.

Tijdens het najaarsmoment 2016 heeft het college naar aanleiding van een aangenomen motie "Verbetering opstelling toezichtcamera's in de binnenstad" van de VVD en PvdA aangegeven in het algemeen voortdurend aandacht te hebben voor de effectiviteit en positionering van camera's als instrument in de openbare ruimte voor de ondersteuning van operationele werkzaamheden.

Vergunningverlening APV

Zwolle is een bruisende stad met een diversiteit aan evenementen, die we maximaal faciliteren in een goede balans tussen rust en reuring. Het aantal evenementen is de laatste jaren toegenomen en ook de complexiteit van het proces, waarbij diverse belangen spelen. Dit vraagt meer en andere inzet van de gemeentelijke organisatie. Daarvoor is een verbeteringsproces in gang gezet, waarbij pro-activiteit, meedenken, integraliteit en veiligheid de uitgangspunten zijn.

Er is onderzoek gedaan naar de veiligheid bij evenementen in Zwolle. Uit dit onderzoek blijkt dat deze veiligheid onder druk staat. Oorzaken zijn onder meer een onvoldoende zorgvuldige vergunningverlening en preparatie voor een evenement. Dit hangt samen met een tekort aan capaciteit voor vergunningverlening en onvoldoende kennis binnen de organisatie van evenementenveiligheid. Het verbeterproces is ook hiervoor ingezet. Door de kwaliteitsverbetering van het proces en de toename van de evenementen is er sprake van een substantiële toename van het werk, zowel bij vergunningverlening als bij toezicht. Met de oplossing van dit knelpunt willen wij in 2017 starten. (zie ook de berap 1 2017)

Woongerelateerde overlast

In 1996 is samen met de corporaties gestart met een aanpak van woon gerelateerde overlast. Hiervoor betaalden de corporaties een structurele bijdrage van €54.000 per jaar. Vanaf 2017 betalen de corporaties deze bijdrage niet meer omdat de nieuwe Woningwet veel strikter aangeeft welke activiteiten de woningcorporaties wel en niet mogen ondersteunen. Uiteraard hebben de corporaties zelf ook veel inzet en aandacht voor het voorkomen van en de aanpak bij woonoverlast. De verwachting is dat door de Sociale Wijkteams de inzet van het team Veiligheid en Leefbaarheid voor de woning gerelateerde overlast gaat dalen. Er is op dit moment sprake van een lichte daling van het aantal casussen. Sinds medio 2016 wordt op dit terrein samengewerkt met de Sociale Wijkteams, met de intentie dat de kennis wordt overgedragen en dat uiteindelijk Sociale Wijkteams dit werk kunnen uitvoeren met de gemeente/team Veiligheid en Leefbaarheid als opschalingsplatform voor zeer complexe zaken. Wat dit betekent voor de uiteindelijke benodigde inzet vanuit het team Veiligheid is nu niet te voorspellen. Er blijven daarnaast ook overlast gevende casussen die leiden tot maatschappelijke onrust, waar de regie of betrokkenheid vanuit het team Veiligheid vanuit openbare orde nodig is en blijft. In deze casussen wordt samengewerkt met de betrokken partners onder regie van de gemeente. Deze casussen leiden regelmatig tot een persoonsgebonden aanpak (een regiegroep), zoals bij mensen met verward gedrag, overlast gevende jongeren. De verwachting is dat het aantal zal stijgen. Er is enerzijds sprake van een lichte daling, anderzijds een (verwachte) stijging van overlast meldingen. Dit maakt dat het vervallen van de bijdrage leidt tot een knelpunt die niet binnen de bestaande loonsom is op te vangen.

De zorgvuldige overdracht naar de Sociale Wijkteams vraagt langere tijd. Daarnaast zijn er andere overlast gevende casussen die inzet vragen. Dit knelpunt wordt incidenteel ingediend om in ieder geval het komende jaar voldoende capaciteit te hebben. Deze tijd wordt dan ook gebruikt om een analyse te maken van de ontwikkelingen en trends en de gevolgen daarvan voor de benodigde structurele capaciteit.

Ambitie 7.3.1 We richten de openbare ruimte duurzaam in en beheren deze duurzaam vanuit uitdagingen in de toekomst (en effecten elders in de wereld)

Natuur- en Milieu Educatie (NME) gericht op kinderen en volwassenen vormt een belangrijk element in de GroeneAgenda 2015-2025 als het gaat om een grotere betrokkenheid bij het groen en een groter natuur- en milieubewustzijn onder de Zwolse bevolking. NME wordt versterkt, zodat een doorlopende leerlijn en het ontzorgen van scholen ook volwaardig kan worden opgepakt door het aanstellen van een consultant (1 fte) + het creëren van een activiteitenbudget. Daarbij wordt voortgebouwd op de inzet die vanuit de ROVA nu al wordt geleverd

Ambitie 7.5 Het gemeentelijk vastgoed versterkt de maatschappelijke betrokkenheid in de wijken en stad

Herinvulling statenzaal complex

Momenteel wordt een plan ontwikkeld voor het Statenzaalcomplex. Wij verwachten dat niet alle kosten via Vastgoed gedekt kunnen worden. We verwachten dat bij de begroting een beroep gedaan zal worden op de incidentele bestedingsruimte Een voorstel wordt voorbereid. (zie ook berap1 2017)

Financiële samenvatting programma vitale wijken					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Cameratoezicht binnenstad	78	30	30	30	30
Vergunningverlening APV		90	90	90	90
Amendement NME (consultant en act. budget)		100	100	100	100
(Meerjarig) incidenteel					
Geluidsreducerend asfalt		350	350		
Woongerelateerde overlast		54			
Herinvulling Statencomplex	1)	pm			

De pm-posten worden voor of tijdens de begrotingsbehandeling 2018 uitgewerkt.
1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Programma 8 bestuur en inwonerszaken

Ambitie 8.2 Zwolle biedt een excellente ontvangst aan inwoners

Specialist identiteitsfraude

De aanpak van identiteits- en adresfraude vraagt om verdergaande professionalisering binnen diverse afdelingen van de gemeente Zwolle. Deze specialist pakt het analyse-werk op. We willen aansluiten bij het project landelijke aanpak adresfraude. Daaruit blijkt dat fraude de overheid veel geld kost en ook risico's oplevert voor onze inwoners (denk aan identiteits-verwisseling). Deze wettelijke taak wordt op dit moment zeer beperkt ingevuld.

Projectleider adres en woonfraude

Binnen verschillende gemeentelijke dossiers is de fraude(gevoeligheid) toegenomen: woon- en adressenfraude, identiteitsfraude en fraude met regelingen binnen het sociaal domein.

Een verkeerde registratie van adressen binnen de basisregistratie personen (BRP) is de bron van allerlei vormen van fraude. De BRP is leidend voor ruim 600 afnemers. De gemeente Zwolle is als houder van de basisregistratie verantwoordelijk voor de kwaliteit van de gegevens. Afnemers moeten kunnen vertrouwen op de persoonsgegevens zoals ze in de BRP geregistreerd zijn. Woon- en adressenfraude door inwoners en bedrijven neemt (landelijk) steeds meer toe. Het gebeurt steeds meer dat inwoners wonen op een ander adres, met als gevolg dat er gefraudeerd kan worden met uitkeringen en belastingen. Het is aan de gemeente om dit samen met haar partners aan te pakken. Voor de aanpak van woon- en adressenfraude heeft Zwolle aansluiting gezocht bij de VNG, die is gestart met de landelijke aanpak adresfraude, waardoor op landelijk niveau afspraken worden gemaakt met externe partners, zoals de Belastingdienst, UWV en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Onder de noemer van de convenanten van VNG kan informatie tussen deze partners worden uitgewisseld. Om deze aanpak door te voeren in Zwolle is een projectleider nodig. We willen actief meedoen in de landelijke aanpak adresfraude en hiervoor een projectleider beschikbaar stellen.

Capaciteit Klantcontactcentrum

Op dit moment maken we aan de balie (dus ook voor uitgifte van rijbewijzen en paspoorten en id-kaarten) veelvuldig gebruik van de inzet van stagiaires. In het kader van de bezuinigingen hebben wij de formatie teruggebracht en dit gecompenseerd met de inzet van stagiaires. Stagiaires doen nu regulier werk en worden volledig formatief voor de productie meegeteld. Deze oplossing is niet meer toereikend. De balans tussen stagiaires en professionele krachten is te ver doorgeslagen. We lopen hiermee een verhoogd risico op fraude en imagoschade.

Tegelijkertijd is er een ontwikkeling gaande waarbij de rol van de gemeente in de afgifte en mogelijk aanvraag van reisdocumenten en rijbewijzen afneemt. Als we naar de cijfers kijken dan hebben we de komende twee jaar (2017 en 2018) nog te maken met een hausse aan afgifte reisdocumenten. In 2019 zal de afgifte gaan dalen met 70%. In 2020 willen we de afdeling zoveel mogelijk ingericht hebben op de nieuwe taken en trends.

Financiële samenvatting programma bestuur en inwonerszaken zaken					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Specialist identiteitsfraude		78	78	78	78
(Meerjarig) incidenteel					
Projectleider adres- en woonfraude		98	98		
Medewerkers Klantcontactcentrum		94	94		

Programma 9 dienstverlening en bedrijfsvoering

Ambitie 9.2 De Gemeente Zwolle behoort in 2020 tot de 10 meest gastvrije en best presterende gemeenten van Nederland als het gaat om dienstverlening aan inwoners en ondernemers

Programma dienstverlening

In 2015 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Voor de realisatie van de ambities is toen – ook gezien de financiële situatie van de gemeente - geen apart programmabudget uitgetrokken. We hebben ervoor gekozen om de ambities in samenwerking met de afdelingen te bereiken. Hiermee boeken we zeker resultaat; zie hiervoor jaarrekening 2016, programma 16 Bestuur en dienstverlening. Maar aan de andere kant merken we dat het vaak lastig is om echt vaart te maken met verbeteringen als er geen budget is om menskracht of hulpmiddelen in te zetten. Bij een aantal ontwikkelingen en verbeteringen waarmee we in 2017, 2018 en 2019 aan de slag willen, lopen we hier tegenaan:

- Klantreizen d.w.z. verbeteren dienstverlening, denkende vanuit de inwoners (genoemd in begroting 2016 en 2017).
- Tool voor het verbeteren van de leesbaarheid van uitgaande brieven e.a. communicatie.
- Aanpak voor verbeteren Digitale vaardigheden en vangnet voor inwoners met beperkte digitale vaardigheden.
- Versnellen van het proces van eenvoudige vergunningen.
- Audit persoonsgegevens (in begroting 2017).

Daarnaast voeren we jaarlijks diverse klantonderzoeken uit en onderhouden we de monitor dienstverlening. Voor deze activiteiten zijn in het verleden overschotten van andere budgetten gebruikt. Die mogelijkheden zijn er eind 2017 niet meer.

Het is nodig om te blijven werken aan de verbetering van de dienstverlening want de verwachtingen van inwoners en ondernemers stijgen continu door de steeds betere klantervaringen met voorloperbedrijven. We merken op een aantal onderdelen dat onze klantscores wegzakken. Willen we als gemeente de waardering op niveau houden dan vereist dat extra inspanningen.

Versimpelteam

Eind 2016 is door de raad motie 437 Versimpelteam aangenomen. Deze roept het college op om;
In samenspraak met sociaal wijkteam, ouderenbonden en andere relevante maatschappelijke organisaties te werken aan een gezamenlijke aanpak van versimpelen wat te complex is. Te denken valt aan een overleg wat gevraagd en ongevraagd advies geeft en verbeter-voorstellen mag doen voor versimpeling van regelgeving en communicatie.

In februari is een inventariserende sessie gehouden met een aantal externe partners (uit de zorg, welzijn, ouderendoelgroep, vluchtelingenwerk). Hier is veel input opgehaald en dat hebben we inmiddels verwerkt in een concept-actieplan versimpelen.

De feedback van de partners kent twee rode draden:

1. Laaggeletterdheid loopt als een rode draad door de inbreng van onze partners. Inwoners die niet of nauwelijks kunnen lezen doen veel minder mee in de Zwolse maatschappij en lopen continu tegen problemen aan. Er wordt op dit moment al gewerkt 1) aan een intensivering van de aanpak voor Laaggeletterden. (zie programma 1)
2. De brieven die we als gemeente sturen naar inwoners zorgen voor problemen bij ouderen, allochtonen en laaggeletterden. Onze brieven zijn lang, vaak met jargon en schrikken mensen af. Hier moeten we echt nog een verbeteringslag maken.

In het actieplan ligt veel nadruk op onze uitgaande brieven, aangevuld met een aantal andere voor de hand liggende acties en een aantal zaken die nog uitgezocht moeten worden.

De uitvoering van het actieplan zal de inzet vragen van een projectleider die hier 8 uur per week mee bezig gaat.

Ambitie 9.4 De gemeente Zwolle werkt doeltreffend

Digitale agenda: Informatiestrategie, advies en functioneel beheer

De Digitale Agenda 2020 is door het Rijk opgesteld om gemeenten te ontzorgen, ondersteunen en versterken op het gebied van (digitale) dienstverlening. In de Digitale Agenda zijn de gezamenlijke ambities van gemeenten vastgelegd om aan te sluiten bij en effectief te opereren in de informatiesamenleving. Daarbij staan drie sporen centraal:

- Open en transparant in de participatiesamenleving
- Werken als één efficiënte overheid
- Massaal digitaal, maatwerk lokaal

Voor de realisatie van de Digitale agenda 2020 is er een Informatiestrategie gemeente Zwolle opgesteld. De strategie draagt bij aan het verbeteren en ontwikkelen van de (digitale) dienstverlening van Zwolle en aan inwoners en ondernemers en maakt het mogelijk om blijvend te anticiperen op de groei van de informatie samenleving. De basis hiervoor is een organisatie die in basis op orde is om flexibele, veilige en beheersbare informatievoorziening te borgen. Dat vraagt een meerjarige verhoging tw. 1,8 fte in 2018 en 1 fte in 2019.

De ondersteuning van de, sterk wijzigende, functionaliteiten is niet toegerust voor de opgaven voor Zwolle vanaf 2017. Zoals het ontwikkelen van de informatievoorziening in de domeinen. Daarnaast de noodzakelijke veranderingen van de betere informatiebeveiliging en fraudebestrijding. Tevens om te voldoen aan de te stellen eisen voor

informatievoorziening ten behoeve van digitale dienstverlening, inzet op monitoring en analyses van data, digitale samenwerking, inzet op risico beperkende maatregelen op het gebied van testen en het beheer van de daarbij behorende functionaliteiten (applicaties). Voorbeelden van samenwerking zijn: tussen Sociale wijkteams en Zorgaanbieders, tussen de gemeente en de Omgevingsdienst, tussen gemeente en Rijkswaterstaat ect.

Financiële samenvatting programma dienstverlening en bedrijfsvoering					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
(Meerjarig) incidenteel					
Voortgang programma dienstverlening		50	50		
Versimpelteam		40	40		
Digitale agenda		256	256		

Programma 10 algemene dekkingsmiddelen

Ambitie 10.1 Zwolle is een financieel gezonde gemeente waarbij er financiële ruimte is om te blijven investeren terwijl we de lastendruk voor de burgers en ondernemers zo beperkt mogelijk proberen te houden

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 moet over winst op overheidsondernemingen vennootschapsbelasting betaald worden. Voor Zwolle betekent dit dat de onderdelen slagboom parkeren en de grondexploitaties belastingplichtig zijn. Begin vorig jaar is een voorlopige inschatting gemaakt van het meerjarig effect op de begroting en is vanaf 2018 rekening gehouden met €0,4 mln. als te betalen vennootschapsbelasting. Echter door de verbeterende vastgoedresultaten en -prognoses verwachten wij dat de verplichting om vennootschapsbelasting te betalen zal oplopen naar €0,7 tot €1 mln. Voorgesteld wordt om ingaande 2017 een begrotingspost verschuldigde vennootschapsbelasting op te nemen van €0,7 mln. Een eventuele overschrijding wordt via het weerstandsvermogen opgevangen. Dit betekent dat er aanvullend €0,3 mln. nodig is.

Bij de vennootschapsbelasting op grondexploitaties is sprake van verschuldigde belasting over het jaarlijks behaalde voordelige resultaat. De werkelijke winstneming op een grondexploitatie vindt op een later moment plaats.

Gedeeltelijk afschaffen precariobelasting

Een aantal ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven kritisch te kijken naar de precariobelasting, te weten deregulering, het plan tot hervorming van het lokaal belastinggebied, het wetsvoorstel afschaffen precariobelasting voor nutsbedrijven en de invoering van Bedrijveninvesteringszones. Van deze ontwikkelingen kunnen met name deregulering en de invoering van Bedrijveninvesteringszones aanleiding geven om de precariobelasting (gedeeltelijk) af te schaffen. Deze twee ontwikkelingen gaan allebei uit van een terughoudende overheid. Daarom stellen wij voor om de precariobelasting voor de circussen en kermessen, commerciële uitstallingen, incidentele standplaatsen, incidentele terrassen, evenementen en kabels en leidingen af te schaffen. Hierdoor ontstaat een nadeel van €85.000 op de gemeentelijke begroting. Door de groei van de stad en doorwerking van beleid resteert per saldo een tekort van €35.000.

Financiële samenvatting programma Algemene dekkingsmiddelen					
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Vennootschapsbelasting		300	300	300	300
Gedeeltelijk afschaffen precariobelasting		35	35	35	35

Bijlage 1 Investeringsoverzichten

A. Totaaloverzicht investeringen strategische opgaven

Investeringsoverzicht strategische opgaven						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Investeringen Binnenstad						
Structureel						
Investeringsruimte openb.ruimte (incl. Broerenkwartier)	5.000 1)		200	200	250	300
Investerings lichtplan en sfeerverlichting	900 1)		30	60	90	90
Overige gebiedsontwikkeling Binnenstad			500	500	500	500
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Toerisme en promotie			200	200		
Cultuur en historie			250	250		
Wonen			100	100		
Grote Kerk (financiering via stadsontwikkelfonds)	1)		pm			
Investeringen Spoorzone						
Structureel						
Investeringsruimte vanaf 2021	7.500 1)					500
Investeringen Energietransitie						
Structureel						
Investeringsruimte in energietransitie	7.200 1)		150	300	300	300
Verwachte besparing, incl. bijdrage derden	pm		-150	-300	-300	-300
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		375	750	750		
Investeringen Topwerklocaties						
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		180	250	250		
Investeringsruimte (via stadsontwikkelfonds)	1)		pm	pm		
Investeringen Klimaatadaptatie						
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		330	826	826		
Investeringsruimte	2)					
Investeringen Circulaire economie						
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		50	400			
Investeringen Human capital						
(Meerjarig) incidentele investeringen						
Activiteitenbudget		150	300	300		

Investerings Sociaal domein					
Structureel					
Participatie: nadelig subsidieresultaat WSW		2.700	2.800	2.900	2.600
(Meerjarig) incidentele investeringen					
Declaratiefonds	250	250			
Dekking uit programmabudget inkomen	-250	-250			
Maatschappelijke participatie	129	220	220		
Ondersteuning vrijwilligers	150	250	250		
Steun na partnersverlies	45	45	45		
Extra inzet kwetsbare jongeren	100	250	250		
Monitoring kwaliteit , toezicht en handhaving	190	230	230		
Preventief jeugdbeleid		820	1.120		
Toegang jeugdhulp		700	850		
	614	2.515	2.965		
Ingroei bezuiniging inwonersondersteuning		1.500	1.000	500	
Strategische capaciteit					
Structureel					
Strategische capaciteit	136	414	497	497	497
(Meerjarig) incidentele investeringen					
Strategische capaciteit	50	99			

Samenvatting						
(bedragen x €1.000)	Investering	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel	20.600	136	3.844	4.057	4.237	4.487
(Meerjarig) incidentele investeringen		1.749	7.190	6.641	500	
<i>(meerjarig) incidenteel cumulatief vanaf 2018</i>			<i>7.190</i>	<i>13.831</i>	<i>14.331</i>	

NB De bedragen in de jaarschijf 2017 worden via de berap verantwoord.

1) De bedragen zijn indicatief, t.z.t. zal nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

2) Investerings in klimaatadaptatie zullen in principe via de afzonderlijke projectvoorstellen worden meegenomen.

B. Totaaloverzicht investeringen naast de strategische opgaven

Totaaloverzicht investeringen, exclusief strategische opgaven						
(bedragen x €1.000)	Investering	2018	2019	2020	2021	
Structureel						
Zwemvangnet		40	40	40	40	
Aanleg kunstgrasvelden	1)	120	120	120	120	
Bestrijden laaggeletterdheid		75	75	75	75	
Strategisch meerjarenplan onderwijshuisvesting	1)	pm	pm	pm	pm	
Onderhoud en vervanging AED's		12	12	12	12	
WRZV	1)	pm	pm	pm	pm	
Contactpersoon schulddienstverlening		40	40	40	40	
Intensivering schulddienstverlening (netto)		350	350	350	350	
Waarvan terugverdieneffect			-56	-168	-280	
Cameratoezicht binnenstad	78 1)	30	30	30	30	
Vergunningverlening APV		90	90	90	90	
Specialist identiteitsfraude		78	78	78	78	
Vennootschapsbelasting		300	300	300	300	
Amendement NME		100	100	100	100	
Gedeeltelijk afschaffen precariobelasting		35	35	35	35	
Totaal structureel		1.270	1.214	1.102	990	

(Meerjarig) incidenteel

Zwemvangnet	84	54
G-sportbeleid	85	85
Actieplan sport en bewegen	pm	
Groot onderhoud Openluchtbad	500	
Bestrijden laaggeletterdheid	150	150
Harmonisering peuter- en kinderopvang	50	50
Onderhoud en vervanging AED's	10	
Opvang/begel. uitgeprocedeerde. asielzoekers	120	120
Intensivering schulddienstverlening (netto)	405	405
Waarvan terugverdieneffect	-60	-60
Uitvoeringskosten bijstand	180	180
Uitstroom zelfstandigen	60	60
Experiment participatiewet	175	
Kunst in openbare ruimte	50	50
Afstoten BKR-kunst	50	
Frictiekosten HCO/SMZ	pm	
Digitale dienstverlening ondernemers	20	20
Evenementen	100	
Economische structuurversterking	pm	
Omgevingswet	625	1.040
Omgevingsvisie	450	
Investeringsagenda wonen	385	125
Gebiedscoördinator Oosterenk	110	
Nieuwe ruimtelijke initiatieven	143	143
Stadsergonoom	27	27
Koplopersaanpak en slimme mobiliteit	120	
Geluidsreducerend asfalt	350	350
Woongerelateerde overlast	54	
Herinvulling Statencomplex	1) pm	
Projectleider adres- en woonfraude	98	98
Medewerkers Klantcontactcentrum	94	94
Voortgang programma dienstverlening	50	50
Versimpelteam	40	40
Digitale agenda	256	256
Totaal (meerjarig) incidenteel	4.781	3.337

cumulatief 4.781 8.118

De pm-posten worden voor of tijdens de begrotingsbehandeling 2018 uitgewerkt.

1) Voor deze investeringen zal t.z.t. nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Bijlage 2 Financiële samenvatting sociaal domein

Samenvatting sociaal domein

In onderstaande tabel is het totaalbeeld weergegeven van het sociaal domein. Beginnend met de resterende opgave om binnen het rijksbudget en de gemeentelijke bezuinigingen te blijven, vervolgens is een correctie verwerkt vanwege de voorstellen (subsidieresultaat WSW en ingroei bezuiniging inwonersondersteuning) om een deel van de opgave vanuit de algemene middelen bij te dragen en de investeringsvoorstellen om de transformatiebeweging op gang te brengen en extra in te zetten op preventie. De investeringen in de transformatie en preventie moeten leiden tot een besparing op met name de duurdere zorgkosten. We verwachten dat met de voorstelde investeringen op termijn een besparing van € 6-7 mln. valt te behalen. We verwachten dat de te behalen besparingsopbrengsten op de duurdere zorg van zodanige omvang is dat we inclusief de investeringen binnen het rijksbudget zullen komen. Echter omdat de geraamde opbrengsten geen exacte wetenschap is houden we voorlopig een structurele behoedzaamheidsmarge aan van € 1 mln. in 2018 en oplopend naar € 2,5 mln. vanaf 2020 ingeval de opbrengsten later ingaan of lager uitvallen. Daarnaast kunnen eventuele nadelen incidenteel opgevangen worden via de weerstandsreserve.

Financiële samenvatting Sociaal domein					
(bedragen x €1.000)	2017	2018	2019	2020	2021
Restantopgave om binnen rijksbudget te blijven, inclusief gemeentelijke bezuiniging	-3.400	-6.100	-7.300	-8.500	-7.400
Correctie ivm verrekening met algemene middelen:					
• Nadelig subsidieresultaat WSW	1)	2.700	2.700	2.700	2.700
• Ingroei bezuiniging inwonersondersteuning		1.500	1.000	500	
Gecorrigeerde opgave sociaal domein	-3.400	-1.900	-3.600	-5.200	-4.700
(Meerjarig) incidentele investeringen	-614	-2.515	-2.965		
	-4.014	-4.415	-6.565	-5.200	-4.700
Verwachte transformatieopbrengsten					
• Inwonersondersteuning (o.a. Wmo)		1.100	2.900	2.900	2.900
• Door toegang jeugdhulp		1.100	1.650	1.650	1.650
• Door inzet op diah en jeugd		200	1.220	1.220	1.220
• Door inzet op toezicht en handhaving		180	180	180	180
• Verwachte onderuitputting , <100%	900	1.500	1.500	1.500	1.500
Verwacht totaalresultaat	-3.114	-335	885	2.250	2.750
Dekking uit incidentele bestedingsruimte	614	335			
Verwacht nadelig resultaat 2017, dekking uit risicoreserve sociaal domein	2.500				

NB De verwachte positieve resultaten vanaf 2019 blijven wij monitoren en zijn in het financieel perspectief buiten beschouwing gelaten. In de komende jaren verwachten wij meer inzicht te krijgen in de besparingseffecten van de te treffen investeringen.

1) De bedragen in dit overzicht wijken af van de bedragen in het overzicht investeringen in het sociaal domein, omdat hier sprake is van een correctie op de taakstelling en bij de investeringen het gaat om het verwachte nadeel op het subsidieresultaat.